



GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Goodwill i svenska storbanker

- En studie ur ett investerarperspektiv

Kandidatuppsats i Företagsekonomi

Externredovisning

Vårterminen 2010

Handledare:

Gudrun Baldvinsdotter

Jan Marton

Författare:

Sarah Kekonius

Viktoria Wennerberg

Förord

Författarna vill med detta förord tacka de respondenter som deltagit i vår undersökning. Era svar har varit till stor hjälp i vår studie. Vi vill även tacka våra handledare Gudrun Baldvinsdotter och Jan Marton samt deltagarna i vår opponentgrupp, era kommentarer och er konstruktiva kritik har hjälpt oss mycket i vårt arbete.

Tack!

Göteborg den 1 juni 2010

Sarah Kekonius

Viktoria Wennerberg

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, Externredovisning, Kandidatuppsats VT 2010

Författare: Sarah Kekonius & Viktoria Wennerberg

Handledare: Gudrun Baldvinsdotter & Jan Marton

Titel: Goodwill i svenska storbanker – en studie ur ett investerarperspektiv

Bakgrund och problem: En av de största finanskriserna vi har sett i Sverige bröt ut under hösten 2008. Både företag och privatpersoner kände av problemen och fick en försämrad ekonomisk situation, som en konsekvens av denna kris. Många av bankerna har gjort stora kreditförluster under den här tiden. Det har i samband med detta uppmärksammats stora goodwillposter, vars värde har ifrågasatts och en debatt i svensk media har uppstått. År 2005 infördes ett nytt regelverk för redovisningen av rörelseförvärv, IFRS 3. Det nya regelverket menar många har gjort det svårare att redovisa goodwill och författarna vill därför undersöka hur tillförlitlig redovisningen är ur ett externt perspektiv samt hur analytiker ser på goodwillnedskrivningar. Vidare ämnar författarna studera/undersöka hur antaganden i bankerna skiljer sig för nedskrivningsprövningarna och hur stor vikt goodwill egentligen har för investerare och analytiker. Utifrån detta har följande frågeställning utformats:

- Vilka antaganden har de svenska storbankerna gjort vid goodwillvärdering och hur skiljer dessa sig mellan de olika bankerna?
- Vilken betydelse har goodwill vid värdering av ett företag ur ett investerarperspektiv?

Syfte: Studiens syfte är att undersöka hur de svenska storbankerna redovisat sin goodwill och att jämföra hur de gjort sina antaganden för nedskrivningar av goodwill. Studien syftar också till att utvärdera vilken betydelse goodwillposten har ur ett investerarperspektiv.

Metod: Studien har utförts med en kvalitativ metod, då en enkätundersökning har skickats ut till finansanalytiker och även de fyra största svenska bankernas årsredovisningar har studerats. Det empiriska materialet har analyserats med hjälp av teoretiskt material i form av tidigare studier, artiklar och regelverk.

Resultat och slutsatser: Undersökningen bekräftar att informationen i årsredovisningarna anses relevant men dock inte tillräcklig för att kunna göra en korrekt bedömning av bankerna. Vi kan även konstatera att analytiker i stor utsträckning inte ser till goodwillposten vid värdering av företag, då nedskrivningen inte påverkar kassaflöden. Även beroende på att marknaden i de flesta fall redan anpassat sig till eventuella värdeförändringar som skett innan redovisningen publiceras är en anledning till varför analytiker inte ser till goodwillposten.

Innehållsförteckning

FÖRORD	2
SAMMANFATTNING	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
DEFINITIONER OCH FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 BAKGRUND.....	7
1.2 PROBLEMDISKUSSION	8
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	9
1.4 SYFTE	9
2 METOD	10
2.1 KVALITATIV METOD	10
2.2 URVAL.....	11
2.3 DATAINSAMLING	11
2.3.1 Årsredovisningar.....	11
2.3.2 Enkätundersökning	12
2.3.3 Övrig data.....	12
2.4 UPPSATSENS RESULTATVALIDITET	12
3 REFERENSRAM	14
3.1 IASB:S FÖRESTÄLLNINGSRAM	14
3.2 IAS 36 NEDSKRIVNINGAR	15
3.3 GOODWILL – IFRS 3.....	15
3.3.1 Nedskrivningsprövning	16
3.3.2 Nedskrivning av goodwill	18
3.3.3 Upplýsningskrav	19
3.4 TIDIGARE STUDIER.....	19
3.5 DISKUSSION ANGÅENDE VIKTEN AV GOODWILLREDOVISNING	21
4 EMPIRI	24
4.1 ÅRSREDOVISNINGAR	24
4.1.1 År 2006.....	24
4.1.2 År 2007.....	26
4.1.3 År 2008.....	28
4.1.4 År 2009.....	31
4.2 ENKÄTSAMMANSTÄLLNING	33
5 ANALYS	36
5.1 ANTAGANDEN FÖR NEDSKRIVNINGAR	36
5.1.1 Upplýsningskrav	36

5.1.2	<i>Jämförelser</i>	37
5.2	BETYDELSEN AV GOODWILLPOSTEN	38
6	SLUTDISKUSSION	41
6.1	SLUTSATSER	41
6.2	FÖRFATTARNAS EGNA TANKAR OCH AVSLUTANDE DISKUSSION	42
6.3	FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	43
7	KÄLLFÖRTECKNING	44
7.1	BÖCKER	44
7.2	ARTIKLAR	44
7.3	ELEKTRONISKA KÄLLOR	45
7.3.1	<i>Årsredovisningar</i>	45
7.3.2	<i>Regelverk</i>	46
BILAGA 1	47

Figurförteckning

FIGUR 1 - ÖVERSIKT REGELVERK	14
FIGUR 2 - NEDSKRIVNINGSPRÖVNING (KÄLLA: MARTON, J. ET AL, 2008 S. 264)	17

Tabellförteckning

TABELL 1: GOODWILLNEDSKIVNINGAR ÅR 2006	25
TABELL 2: ANTAGANDEN FÖR GOODWILL ÅR 2006	26
TABELL 3: GOODWILLNEDSKRIVNINGAR ÅR 2007	27
TABELL 4: ANTAGANDEN FÖR GOODWILL ÅR 2007	28
TABELL 5: GOODWILLNEDSKRIVNINGAR ÅR 2008	29
TABELL 6: ANTAGANDEN FÖR GOODWILL ÅR 2008	31
TABELL 7: GOODWILLNEDSKRIVNINGAR ÅR 2009	32
TABELL 8: ANTAGANDEN FÖR GOODWILL ÅR 2009	33

Definitioner och förkortningar

IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IFRS 3	IFRS 3 <i>Rörelseförvärv</i>
IAS 22	IAS 22 <i>Business Combinations</i>
IAS 36	IAS 36 <i>Nedskrivningar</i>
IAS 38	IAS 38 <i>Immateriella tillgångar</i>
FASB	Financial Accounting Standards Board
SFAS	Statement of Financial Accounting Standards Board
FAS 141	Statement no. 141 <i>Business Combinations</i>
FAS 142	Statement no. 142 <i>Goodwill and other intangible assets</i>
ÅRL	Årsredovisningslagen
EU	Europeiska Unionen
SEB	Skandinaviska Enskilda Banken
SEC	United States Securities and Exchange Commission
Federal Reserve	USA:s central bank
Earnings Management	Resultatstyrning som är av mer eller mindre tveksamt slag för att påverka redovisat resultatet

1 Inledning

I det första kapitlet av uppsatsen ger författarna en bakgrund till uppsatsens ämnesområde. Vidare förs en problemdiskussion som leder fram till en problemformulering och ett syfte för studien.

1.1 Bakgrund

Sverige och resten av världen drabbades hösten 2008 av den största finanskrisen vi har sett sedan 1930-talet¹. Bankerna i Sverige har gått med enorma förluster och mycket av detta beror på stora investeringar i Baltikum. Flera av våra stora svenska banker har gjort kreditförluster på miljardbelopp i öststatsländerna men har fortfarande höga goodwillposter på sina investeringar. I en artikel från Dagens Industri uttalar sig Peter Malmqvist om att Swedbank uppenbarligen övervärderat sin goodwill. Detta uttalande grundar sig i de investeringar i Baltikum som Swedbank gjort. Tillgångarna värderas till 31,8 miljarder kronor och nästan hälften av detta, 12,6 miljarder kronor är goodwill, skriver Malmqvist. Trots stora förluster hävdade Swedbanks ledning att goodwillvärdet var intakt.² Då banksystemet utgör en stor del av svenskt näringsliv och dess hälsa är av stor vikt för landets ekonomi blir det intressant att undersöka goodwillnedskrivningarna just i banker. Också på grund av att det just var i banksektorn som finanskrisen tog sin start.

Sedan år 2005 då EG-kommissionens IFRS/IAS-förordning trädde i kraft måste alla börsnoterade bolag i Sverige följa internationell redovisningsstandard³. Detta regelverk tillämpades för att öka harmonisering och jämförbarhet mellan länder på grund av den ökade globaliseringen, främst för att tillgodose näringsmarknaden inom EU. Detta innebär för företag med goodwill att de fortsättningsvis ska redovisa enligt IFRS 3 Rörelseförvärv, IAS 38 Immateriella tillgångar, IAS 36 Nedskrivningar samt IASB:s föreställningsram.⁴ Goodwill faller under kategorin immateriell tillgång i balansräkningen och avser alltså en tillgång utan fysisk natur⁵.

I samband med införande av IFRS 3 kom nya regler för redovisning av goodwill vilket medförde att det inte längre är tillåtet att skriva av goodwillen på samma sätt som gjorts tidigare, utan en prövning för goodwillposten måste göras för att se om behov för nedskrivning finns.⁶ När IFRS antogs av Europeiska ekonomiska samarbetsrådet blev det den mest accepterade redovisningsstandarden i världen. Det är en av anledningarna till varför det är viktigt att användare av externa rapporter, såsom redovisare, investerare och analytiker ska

¹ <http://www.dn.se/ekonomi/finanskrisen-ar-over-ar-2012-1.569455>

² http://di.se/Default.aspx?pid=200820__ArticlePageProvider

³ IFRS – i teori och praktik, 2008, s.17

⁴ IFRS 3 p. 52

⁵ IAS 38 p. 8

⁶ IAS 36 p. 10-12

kunna förstå standarden och dess konsekvenser.⁷ Precis som att vi studerar revisorers beslutsprocess på grund av den nära kopplingen mellan revision och redovisning är det viktigt att se till analytikens beslutsprocess då analytiker är primära användare av redovisningen. En anledning till varför investerare förlitar sig på analytiker är för att de genom tiderna alltid har kunnat bedöma framtidens lönsamhet hos företagen bättre än alla andra mekaniska modeller.⁸ Med tanke på analytikens roll som mellanhänder, där de tar emot den finansiella informationen från företagen och behandlar den, torde förutom investerare och andra användare, även företagen, vars information analytiker tolkar, vara angelägna om deras beslutsprocesser.⁹

Under år 2005, samma år som IFRS 3 infördes i Sverige, gjorde revisions- och konsultföretaget Deloitte en undersökning av rörelseförvärv i svenska börsnoterade koncerner. Syftet var att se över hur fördelningen av anskaffningsvärdet såg ut. Resultaten visade att 75 % av köpeskillingen bestod av immateriella tillgångar varav 52 % av detta bestod av goodwill.¹⁰ När så stor del av förvärven svenska företag gör består av goodwillposter, blir det ännu viktigare att nedskrivningsprövningar sker ordentligt och frekvent. Detta är dock något som anses svårt, då det krävs mycket kunskaper kring regelverk och värderingar för att göra en god prövning och ämnet har skapat många diskussioner inom revisionsyrket i decennier.¹¹

1.2 Problemdiskussion

Innan IFRS 3 infördes behandlades posten goodwill på ett annat sätt i svenska koncerner, nämligen genom avskrivningar på goodwillpostens anskaffningsvärde beroende på beräknad ekonomisk livslängd av den förvärvade enheten.¹² Enligt de nuvarande standarderna ska nedskrivningsprövningar göras årligen och goodwillvärdet får inte avskrivas. Anskaffningsvärdet kan dock variera beroende på om anskaffningen sker vid högkonjunktur eller lågkonjunktur, då företag vid högkonjunktur troligtvis är villiga att betala mer för förvärvet och anskaffningsvärdet kan därav tänkas vara högre vid sådana perioder. Till följd kan detta leda vidare till att högre nedskrivningar görs vid lågkonjunktur och i värsta fall kan goodwillposten skrivas ned till fullo. Detta kan få rejäla konsekvenser för bolag eftersom goodwill kan vara en stor del av företagets tillgångar och då nedskriven goodwill inte får återföras blir det enbart ökade kostnader för verksamheten. Det kan då innebära att företag kommer dra sig för att skriva ned sin goodwill och oförsiktig redovisning kan förekomma.

Den nya redovisningsstandardens bör ha gjort bankerna uppmärksamma på hög värdering av den immateriella posten och således se ett behov av att skriva ned goodwill. Att snabbt skriva ned goodwillposter leder till stora förluster på korta perioder, varför man undrar om bankerna inte själva sett ett intresse eller ett krav på att skriva ned sin goodwill tidigare. Investerare är

⁷ Beisland, L., Knivsfå, K. s. 3

⁸ Schipper, K. s. 107

⁹ Schipper, K. s. 106

¹⁰ Deloitte Sverige

¹¹ Seetharaman et. al, s. 338

¹² Hansson et. al s. 37 ff.

en av de viktigaste användare av företagens externa rapporter. Deras uppgift är att tolka de finansiella nyckeltalen och sedan behandla och förmedla dessa till övriga användare. Det blir därför intressant ur ett investerarperspektiv att se hur analytiker ser på värderingen av goodwill hos bankerna.

Då finanskrisen slagit de flesta företag hårt, inte minst bankväsendet kan det tyckas att ett samband mellan krisen och nedskrivning av goodwill i redovisningen kan upptäckas. Ett intressant angreppssätt kan då vara att se vilka antaganden bankerna har gjort vid nedskrivningsprövningen och sedan göra en jämförelse mellan bankerna för att upprätta en god överblick av bankernas antaganden. Samtliga storbanker i denna undersökning har goodwill kopplat till förvärv inom och utom Norden. Handelsbanken är etablerad i Storbritannien¹³ medan Nordea, SEB och Swedbank har förvärv i de baltiska länderna samt i Ryssland. Vi kan genom de olika goodwillförvärven ana att viss skillnad borde upptäckas vid goodwillnedskrivningar men också att viss likhet borde uppfattas då samtliga banker utom möjligtvis Handelsbanken har likartade goodwillförvärv i samma regioner.

1.3 Problemformulering

Utifrån ovanstående problemdiskussion utformas följande problemformulering:

- Vilka antaganden har de svenska storbankerna gjort vid goodwillvärdering och hur skiljer dessa sig mellan de olika bankerna?
- Vilken betydelse har goodwill vid värdering av ett företag ur ett investerarperspektiv?

1.4 Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur de svenska storbankerna redovisat sin goodwill och att jämföra hur de gjort sina antaganden för nedskrivningar av goodwill. Studien syftar också till att utvärdera vilken betydelse goodwillposten har ur ett investerarperspektiv.

13

http://handelsbanken.se/shb/INeT/IStartSv.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=ombanken&navid=Investor_Relations&navob=52&base=/shb/Inet/ICentSv.nsf&sa=/shb/Inet/ICentSv.nsf/default/q700BBE2F5D0AE8B2C12571F10024A224

2 Metod

Metodkapitlet beskriver hur författarna har gått tillväga i studien. Inledningsvis görs en beskrivning av vald metod och urvalsgrupp för studien. Vidare ges en redogörelse över datainsamlingen, där presenteras tillvägagångssätt för enkätundersökning samt insamling av annat empiriskt material. Avslutningsvis förs en diskussion om studiens tillförlitlighet, både gällande validitet och reliabilitet i undersökningen, samt i använd litteratur.

2.1 Kvalitativ metod

För att komma åt det underliggande och kanske dolda innehållet använder vi oss av en kvalitativ analysmodell. Den passar bra då studien har ett undersökande syfte och får utomstående parter perspektiv genom analytikens uppfattning och expertis via en enkätundersökning. Analytikernas svar har i de flesta fall inte citerats ordagrant vid analysen utan viss sammanställning och tolkning har gjorts. Detta för att få en samstämmade bild av enkäten och på så vis underlätta för vidare analys och läsares förståelse.¹⁴

Alla fyra banker har krav på sig att lämna finansiella rapporter med i princip samma struktur vilket underlättar vid en jämförelse av dessa. Då regelverket för hur de finansiella rapporterna ska utformas är omfattande och ingående finns mycket information tillgänglig, vilket också underlättar vid studiens utförande. Detta innebär att de analysenheter vi tar fram ur årsredovisningarna, främst hur stor goodwill bankerna har och hur stor nedskrivning bankerna gjort, är objektiva tal som inte har manipulerats. Denna metod passar bra eftersom informationen som samlas in ska jämföras mellan bankerna. Enkätundersökningen kompletterar undersökningen av årsredovisningarna och speglar informationen från mer än en vinkel.

Inom referensramen har vi valt att redogöra för de standarder som ligger till grund för redovisningen av goodwill, nämligen IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vi vill påpeka att en betoning har lagts på IAS 36 då denna standard är för uppsatsen syfte mest informativ. De sekundärdata som finns att tillgå om tidigare forskning i ämnet inriktar sig sällan på banker explicit. I denna studie har vi inte gjort en tydlig gräns mellan studier på företag och studier på företag vars verksamhet är av bank- och försäkringsnatur. Detta anses inte nödvändigt för att kunna uppnå studiens syfte. Viss sekundärdata är baserad på den amerikanska standarden SFAS 142. Detta har vi haft i betänkande vid omnämnande i empiri och analys.

¹⁴ Esaiasson et al. s. 233

2.2 Urval

Studiens urvalsgupp är de fyra största bankerna i Sverige, Handelsbanken, Nordea, Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) och Swedbank. Dessa valdes ut då de är i särklass de största bankerna i Sverige och deras ekonomiska hälsa har stor påverkan på hela näringslivet och Sveriges konkurrenskraft. Dessutom är samtliga banker börsnoterade och följer IFRS. Detta innebär att de är tvungna att göra åtminstone en årlig nedskrivningsprövning av goodwill samt har ett högre upplysningskrav än företag som inte följer IFRS:s standarder.

Författarna har tagit beslutet att utelämna finansiella rapporter från år 2005 då de anser att informationen är opålitlig och knapphändig eftersom IFRS 3 infördes år 2005 och torde ha varit svår att applicera fullt korrekt detta år. Årsredovisningarna från år 2005 bedöms inte bidra till studien utan i värsta fall missvisa resultatet. I studien undersöks de fyra bankernas finansiella rapporter för år 2006 till 2009. Sammanlagt blir detta 16 årsredovisningar.

Vidare skickas enkäter till analytiker inom finansvärlden för att ta reda på deras ställningstagande och ta del av deras expertis. Samtliga analytiker, 40 stycken, har mottagit en enkät per elektronisk post och sedan har ett naturligt urval skett då fem stycken frivilligt har besvarat enkäten. Ett femtontal analytiker svarade och valde att inte delta då de inte tyckte sig ha tillräckliga kunskaper för att kunna besvara frågorna väl. Sammanställningen av enkäten innehåller fem analytikers besvaranden varav tre har valt att vara anonyma. Dessa anonyma analytiker har vi valt att kalla Analytiker 1, Analytiker 2 och Analytiker 3. De andra två deltagarna är Rodney Alfvén, chef för Investor Relations på Nordea och Peter Malmqvist, ordförande för svenska finansanalytikers förening.

2.3 Datainsamling

De data som insamlats genom enkäterna kommer att ligga till grund för att svara på uppsatsens frågeställning tillsammans med de sekundärdata som samlats in, främst genom de fyra bankernas årsredovisningar från år 2006 till år 2009 och genom vetenskapliga artiklar inom området.

2.3.1 Årsredovisningar

Årsredovisningarna ligger till god grund för datainsamlingen då det är genom de finansiella rapporterna företag och banker främst kommunicerar med sina intressenter. Vi kommer i första hand att undersöka resultaträkningen, balansräkningen samt upplysande noter kring nedskrivning av goodwill. Från årsredovisningen har hämtats storleken på goodwill, eventuell storlek på nedskrivning av goodwill, bankens egna kapital samt den information som finns kring antagandet vid nedskrivningsprövningen av goodwill. I vissa fall innehåller årsredovisningarna olika mängd information. Avsaknaden av information i empirikapitlet under rubriken 4.1 Årsredovisningar ska tolkas i likhet med att information saknades i årsredovisning. Vi har valt att räkna ut goodwill i förhållande till bankernas egna kapital. Detta då soliditet (kapitalstyrka) är av vikt vid studien av en bank.¹⁵ Soliditet erhålls genom

¹⁵ Hansson et al. s. 15

att beräkna i vilken omfattning tillgångarna är finansierade med eget kapital. Ett företag med hög soliditet löper mindre risk vid branschkriser och konjunkturedgångar. Högre eget kapital innebär en högre soliditet.¹⁶ Då samtliga banker, förutom Nordea, rapporterar med svensk valuta har även summorna i denna uppsats redovisats enligt valutans svenska kronor. Vid omräkningen av euro till svenska kronor har vi valt att använda den genomsnittliga valutakursen för aktuellt år enligt Sveriges Riksbanks valutakurser.¹⁷

2.3.2 Enkätundersökning

Analytiker har kontaktats genom elektronisk post varav de flesta adresserna har hittats genom hemsidor till exempel genom Sveriges finansanalytiker förenings hemsida.¹⁸ I vissa fall har dock analytiker hittats genom artiklar, då elektronisk postadress varit otillgänglig har dessa kontaktats via telefon. Samtliga analytikerna har sedan besvarat enkäten per elektronisk post. Enkäten innehåller standardiserade frågor i linje med arbetets syfte och har utgått ifrån referensramen, se bilaga 1. Frågeformulär.

2.3.3 Övrig data

Vidare har viss tryckt litteratur använts i form av böcker samt artiklar från databaser. Sekundärdata har använts som ett stöd för att skapa kunskap och ytterligare förståelse under studiens gång kring relevanta ämnesområden. Källor till sekundärdata har varit Libris, Gunda, Business Source Premier, FAR Komplet, bankers hemsidor, med mera. Sökord som använts har varit goodwill, nedskrivningar, finanskris, analytiker, investerare samt engelska sökord i likhet. I de fall artikeln inte varit vetenskaplig har författarna valt att ha ett särskilt kritiskt förhållande till artikeln.

2.4 Uppsatsens resultatvaliditet

I enlighet med Esaiasson et al. definieras begreppsvaliditet som frånvaron av systematiska fel och reliabilitet definieras som frånvaron av slumpmässiga fel. Uppnås en god begreppsvaliditet samt en god reliabilitet har författaren uppnått en god resultatvaliditet.¹⁹ God reliabilitet kan vara svår att uppnå då detta ofta beror på hörfel, missförstånd i intervjuer, slarviga anteckningar och dylikt. För att stärka reliabiliteten besvarades enkätintervjun genom elektronisk post och hörfel eller slarviga anteckningar har inte kunnat inverka. Då analytikerna i urvalet anses ha god förståelse och mångårig erfarenhet anser vi även att enkäterna har besvarats på ett korrekt och medvetet sätt där deras egna erfarenheter och kunskap värderas. Eftersom tid och kraft krävs för att besvara enkäten och besvarandet var frivilligt tror vi att respondenterna svarade sanningsenligt. Analytikerna har även haft möjlighet till att vara anonyma vilket tros öka resultatvaliditeten då de besvarat enkäten.

¹⁶ Hansson et al. s. 140 ff.

¹⁷ <http://www.riksbank.se/templates/stat.aspx?id=16749>

¹⁸ <http://www.finansanalytiker.se/>

¹⁹ Esaiasson et al. s. 61 ff

Systematiska fel är dock mer problematiska då dessa fel görs kontinuerligt åt samma missvisande håll. Vid slumpmässiga fel kan omväxlande över- och undermässiga skattningar göras vilket i sin tur kan slå ut varandra.²⁰ För att stärka tillförlitligheten har vi använt flertalet studier som har kunnat stödja och ifrågasätta tidigare resultat. I de fall vi har behövt tolka eller översätta resultat har detta gjorts med allra största försiktighet.

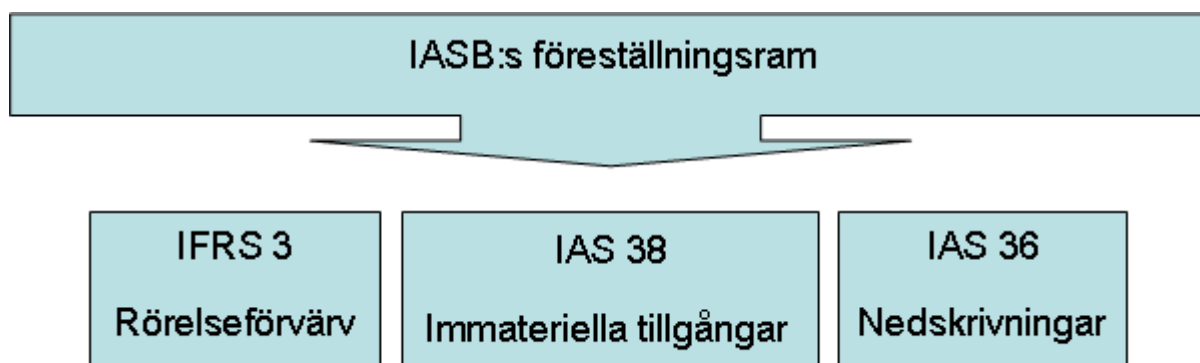
²⁰ Esaiasson et al. s. 69

3 Referensram

Referensramen syftar till att ge en teoretisk bakgrund och att belysa tidigare forskning och debatter kring ämnet. En presentation av regelverken IAS 36 och IASB:s föreställningsram inleder kapitlet, en genomgång av betydelsen av goodwill och dess nedskrivningar följer och kapitlet avslutas med tidigare forskning kring ämnet och en diskussion kring värdet av goodwill.

3.1 IASB:s Föreställningsram

I enlighet med IASB:s och FASB:s engagemang att utveckla ett kvalitativt regelverk som kan tillämpas internationellt ersattes IAS 22 mot IFRS 3 år 2005. Det var ett steg i ledet av harmonisering som både den amerikanska normsättaren, FASB och europeiska IASB kom överrens om i Norwalk år 2002. Detta innebär att standarden till stor del liknar amerikanska SFAS 141 – Business Combinations och SFAS 142 – Goodwill and other intangible assets.²¹



Figur 1 - Översikt regelverk

IASB:s föreställningsram ligger till grund för utformning av finansiella rapporter och har ställt vissa kvalitetskrav med utgångspunkt från användarnas informationsbehov. Det första kravet är att informationen i rapporterna ska vara relevant och därmed användbar när beslut ska fattas.²²

Det andra kravet är att kvalitetskravet tillförlitlighet uppnås. Tillförlitlighet, eller reliabilitet, skall uppnås genom kriterierna validitet och verifierbarhet. Föreställningsramens olika krav kan te sig problematiska i vissa fall då dessa ibland ställs mot varandra. Kravet på

²¹ <http://www.fasb.org/news/memorandum.pdf>

²² Smith, J. s. 24 ff

verifierbarhet ställs även mot kravet på aktualitet och därigenom sker en avvägning mellan relevans och tillförlitlighet. Försiktighetsprincipen kan då ses som ett komplement till tillförlitlighetskravet då IASB:s föreställningsram fastställer att tillgångar ej får överskattas och skulder ej ska underskattas. Då denna redovisningsprincip av asymmetri förordas torde detta ge rapporterna en lägre verifierbarhet.²³

Jämförbarhet är det sista kvalitetskravet som vi tar upp. Detta krav delas upp i två olika aspekter där det ena är jämförbarhet mellan företag och det andra är jämförbarhet över tid. Jämförbarhet mellan företag kopplas direkt till kriteriet relevans då investerare ofta gör jämförelser mellan företagen för att välja mellan olika aktier till exempel och är därigenom beroende av relevant information vid bedömningen. Jämförbarhet över tid har en uppenbar koppling till prognosrelevans, då beräkningarna vid jämförelsen är beroende av att företagen följer samma spelregler. Båda aspekterna innebär principiellt att ”lika händelser och tillstånd skall redovisas på samma sätt”, vilket är något analytiker ska kunna förlita sig på.²⁴

3.2 IAS 36 Nedskrivningar

Syftet med standarden är att beskriva metoder som företag ska använda för att säkerställa att dess tillgångar inte redovisas till högre värde än återvinningsvärdet²⁵. Standarden förklarar hur nedskrivningen ska beräknas samt vilka upplysningar som behöver lämnas. Enligt IAS 36 ska en nedskrivning göras när det redovisade värdet överstiger nuvärdet av framtida inbetalningsöverskott som tillgången förväntas ge upphov till. Problematiken brukar dock ligga i att bedöma värdet på tillgången. Det är ofta en mycket subjektiv syssla vilket i flera fall kan göra det svårt att göra en rättvisande bedömning.²⁶ Subjektiviteten och osäkerheten i bedömningarna kan leda till en osäkerhet i redovisningen och att företag redovisar efter sina egna incitament istället för att vara neutrala. Det motsatta alternativet, att inte tillåta nedskrivning alls ses inte heller som önskvärt av normgivare då detta kan leda till att felaktiga beslut tas på grund av övervärderade tillgångar i balansräkningen. Därför formulerades IAS 36, som är mycket detaljerad och omfattande och ska ge företagen en god hjälp om hur de ska redovisa sina tillgångar och hur de ska gå tillväga med nedskrivningsprocesser.²⁷

3.3 Goodwill – IFRS 3

Goodwill är en tillgång som uppkommer vid rörelseförvärv och redovisas enligt IFRS 3. Rörelseförvärv sker då separata företag och verksamheter sammanförs till samma redovisande enhet och förvärvaren får bestämmande inflytande över enheter.²⁸ Goodwill beskrivs som en betalning för förväntade framtida ekonomiska fördelar som ej är identifierbara enskilt eller

²³ Smith, J. s. 24 ff

²⁴ Ibid. s. 24 ff

²⁵ IAS 36 p. 1

²⁶ Marton, J. et al. s. 254

²⁷ Ibid. s. 254

²⁸ IFRS 3 p. 4

går att redovisa separat²⁹. När köpeskillingen vid ett förvärv är större än det förvärvade företagets tillgångar med avdrag för skulder så blir övervärdet goodwill. Goodwill är en unik immateriell tillgång enligt IAS 38 då denna ej kan kostnadsföras på ett enskilt objekt och heller ej kan generera kassaflöden oberoende av andra tillgångar. Detta medför att goodwill alltid måste hänföras till en eller flera kassagenererande enheter dit den är närmast kopplad.³⁰ Goodwill kan därmed aldrig nedskrivningsprövas enskilt utan endast tillsammans med den eller de kassagenererade enheter den tillhör.³¹

3.3.1 Nedskrivningsprövning

Nedskrivningar ska enligt IAS 36 göras när värdet på tillgången minskat så att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet³². Finns det orsak att tro att värdet har minskat har företaget krav på sig att göra en beräkning på återvinningsvärdet när detta uppkommer. Även om det inte finns orsak att tro att tillgången minskat i värde ska företaget minst en gång per år göra en prövning för att se att man inte övervärderat sin tillgång. Prövningen kan göras när som helst under räkenskapsåret, under förutsättning att det görs vid samma tidpunkt varje år.³³ Vid en värdeminskning påverkar detta också den framtida redovisningen då det nya värdet är det man beräknar kommande nedskrivningar utifrån³⁴. Vid ställningstagande för nedskrivningsbehov finns ett antal externa och interna faktorer företagen måste beakta, några av dem är:

- Om marknadsräntorna eller marketens avkastningskrav på investeringar har stigit under perioden på ett sådant sätt som kan väntas påverka den diskonteringsfaktor som används för att beräkna nyttjandevärdet och på så sätt kan minska tillgångens återvinningsvärde.
- Att tillgångens marknadsvärde minskat betydligt under perioden, av andra orsaker än tillgångens ålder eller normala användning.
- Det finns belegg för att tillgången är föråldrad eller skadad.
- Den interna rapporteringen tyder på att tillgångens avkastning är lägre, eller kommer att bli lägre, än vad tidigare antagits.³⁵

3.3.1.1 Återvinningsvärde

Enligt IAS 36 är återvinningsvärdet för en tillgång, eller kassagenererande enhet, det högsta värdet av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och tillgångens nyttjandevärde³⁶. När det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet ska tillgången skrivas ned med det belopp som överstiger. Återvinningsvärdet ska dock inte förväxlas med

²⁹ IAS 36 p. 81

³⁰ Marton, J. et al. s. 269

³¹ Ibid.

³² IAS 36 p. 8

³³ Ibid. p. 8, 10

³⁴ Marton, J. et al. s. 264

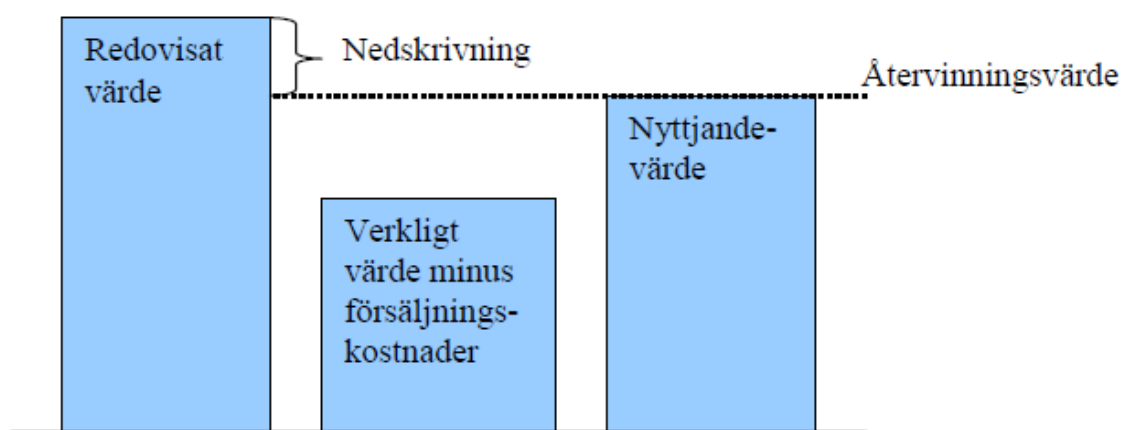
³⁵ IAS 36 p. 12

³⁶ Ibid. p. 6

verkligt värde, då återvinningsvärdet ofta vid beräkning blir betydligt högre. Verkligt värde påverkas till exempel av marknadsvärden, dessa kan variera mycket beroende på var geografiskt tillgången är belägen. Det geografiska läget utesluter dock inte att den kan generera höga framtida kassaflöden, varför man ska vara försiktig att inte förväxla dessa två.³⁷

Om en av dessa två metoder överstiger det bokförda värdet behöver inte båda värdena räknas ut, utan då kan nedskrivningen beräknas utifrån den första som överstiger det bokförda värdet³⁸. Verkligt värde minus försäljningskostnaden kan vara svårt att beräkna då det saknas grund för en tillförlitlig uppskattning av det beloppet som skulle kunna erhållas vid en transaktion mellan kunniga parter. I de fall kan företag välja att använda tillgångens nyttjandevärde som återvinningsvärde.³⁹

Handelsbanken, Nordea, Skandinaviska Enskilda Banken och Swedbank använder sig alla av nyttjandevärde vid sina beräkningar av återvinningsvärde⁴⁰.



Figur 2 - Nedskrivningsprövning (Källa: Marton, J. et al. 2008 s. 264)

Nyttjandevärde

Nyttjandevärdet för en tillgång beräknas genom att uppskatta framtida kassaflöden som tillgången förväntas inbringa samt att diskontera dessa⁴¹. Vid beräkning av nyttjandevärdet ska hänsyn bland annat tas till pengars tidsvärde, som representeras av aktuell riskfri ränta, förväntningar om variationer i kassaflöden, priset för den osäkerheten tillgången bär med sig samt andra faktorer som till exempel svag likviditet.⁴²

Bedömningar av framtida kassaflöden ska baseras på de senaste finansiella budgetarna och prognoserna företagsledningen gjort, de ska även baseras på nuvarande företagsstruktur.

³⁷ Marton, J. et al. s. 260

³⁸ IAS 36 p. 19

³⁹ Ibid. p. 20

⁴⁰ Respektive årsredovisning

⁴¹ IAS 36 p. 31

⁴² Ibid. p. 30

Realistiska och verifierbara antaganden ska användas för tillgångens återstående nyttjandeperiod och stor vikt ska läggas vid externa faktorer. Budgetar och prognoser som kassaflöden beräknas på, ska inte omfatta perioder om mer än fem år, om inte goda skäl för detta finns. Tillväxttakten som ska användas bör vara oförändrad från nuläget eller avtagande, om inte goda skäl för motsatsen finns. Tillväxttakten får heller inte överskrida den långsiktiga tillväxttakten som gäller för verksamhetens produkter.⁴³

För att sedan kunna få fram nyttjandevärdet från framtida kassaflöden behöver dessa diskonteras till nuvärde och därmed välja en lämplig diskonteringsfaktor. Ju högre diskonteringsfaktor företag använder sig av desto lägre värde kommer tillgången att få vid diskonteringen. Dock ska diskonteringsfaktorn till skillnad från kassaflödet, som till stor del är en intern bedömning, bestämmas utifrån marknaden.⁴⁴ Diskonteringsfaktorn ska anges före skatt och återspegla de marknadsmässiga bedömningarna för pengars tidsvärde, den riskfria räntan, och de risker som är förknippade med de förväntade kassaflödena⁴⁵. Då det finns risk sammankopplad med tillgången som kan medföra att förväntade framtida kassaflöden inte är helt säkra krävs en riskpremie, vilket innebär att diskonteringsräntan måste överstiga den riskfria räntan⁴⁶. Diskonteringsfaktorn ska beräknas utifrån de avkastningskrav som kan härledas ur aktuella marknadsmässiga transaktioner för likartade tillgångar eller från den vägda genomsnittliga kapitalkostnaden i noterade företag som har tillgångar med liknande risker och fördelning. Kan diskonteringsfaktorn ej beräknas utifrån marknadsvärden måste den uppskattas på annat sätt, till exempel kan avkastningskravet bestämmas genom den genomsnittliga kapitalkostnaden företaget har, den marginella upplåningsräntan företaget har eller andra marknadsmässiga upplåningsräntor.⁴⁷

3.3.2 Nedskrivning av goodwill

Förvärvat goodwill ska fördelas på kassagenererande enheter som väntas bli gynnade av synergier i förvärvet direkt vid förvärvstillfället⁴⁸. Till skillnad från andra tillgångar får goodwill, enligt IAS 38 – Immateriella tillgångar, inte återföras när det en gång skrivits ned. Den goodwill som då skulle återföras kallas internt upparbetad goodwill och sådan goodwill får ej aktiveras i redovisningen.⁴⁹ Minst en gång årligen måste företagen utföra en nedskrivningsprövning på de kassagenererande enheter som goodwill har fördelats på. Prövningar måste också göras så fort en indikation till att en värdeminskning skett på tillgången. Om det redovisade värdet på tillgången överstiger det tidigare bokförda värdet ska en goodwillnedskrivning göras.⁵⁰

⁴³ IAS 36 p. 33

⁴⁴ Marton, J. et al. s. 262

⁴⁵ IAS 36 p. 55

⁴⁶ Marton, J. et al. s. 262

⁴⁷ IAS 36 p. 55

⁴⁸ Ibid. p. 81

⁴⁹ Ibid. p. 125

⁵⁰ IAS 36 p. 90

3.3.3 Upplysningskrav

I samband med prövning och nedskrivningar av goodwill måste företag lämna en mängd upplysningar angående hur de gjort sina beräkningar och värderingar. Dessa ska lämnas i en årsredovisning eller delårsrapporter. För varje väsentlig nedskrivning som skett under perioden ska alla händelser och omständigheter som lett till nedskrivningen redovisas, även belopp och karaktär för tillgången ska gå att utläsa. Är det en kassagenererande enhet som skrivits ned ska en beskrivning av enheten finnas med, om det exempelvis är en produktlinje, en anläggning eller ett geografiskt område. Upplysningar så som om återvinningsvärdet utgörs av verkligt värde minus försäljningskostnader eller av nyttjandevärde ska gå att utläsa i rapporterna och även hur detta fastställdes, om värden räknades ut gentemot en aktiv marknad eller vilken eller vilka diskonteringssatser som använts i den aktuella värderingen och även för tidigare uträkningar.⁵¹

Särskilda krav finns för upplysningar gällande goodwill som är fördelat på kassagenererande enheter som beräknas med en obegränsad nyttjandeperiod. Precis som för enheter med bestämd nyttjandeperiod ska det redovisade värdet för goodwillen kunna utläsas och på vilken grund man bestämt återvinningsvärdet. Även här ska genomgående antaganden redovisas för hur detta värde har beräknats, varje antagande ska gå att läsa sig till, metoden som företagsledningen har använt sig av för att fastställa de värden man använt. Här ska beskrivas om dessa återspeglar tidigare erfarenheter eller om de överensstämmer med externa informationskällor, om det inte återspeglar detta ska det förklaras varför och hur de skiljer sig. Upplysningskraven säger också att perioden som företagsledningen har prognostiserat sina kassaflöden på ska presenteras och även tillväxttakter och diskonteringsfaktorer som använts för att få fram framtida värde. Det läggs också stor vikt på att motiveringar till varför just den tillväxttakten och diskonteringsfaktorn används.⁵²

3.4 Tidigare studier

Novak konstaterar att aktiemarknaden är informationseffektiv när aktiepriserna direkt och riktigt reflekterar all relevant information som finns tillgänglig för att räkna ut ett företags framtida värde. Ett sådant aktiepris skulle i detta fall vara det bästa sättet att veta företagets värde med utgångspunkt från all information man har vid just den tidpunkten.⁵³ Ett aktiepris kan ses som en samstämmighet av investerarnas tro på ett företags lönsamhet i framtiden men det är fel att tro att aktiemarknaden alltid är informationseffektiv och reflekterar företagets korrekta framtida lönsamhet.⁵⁴ Flera hinder kan komma att inverka på precisionen av priset, till exempel begränsad tillgänglig information vilket medför en ineffektivitet på marknaden. Det är därför viktigt att tillfredsställande information är tillgänglig för investerare.⁵⁵

En av de viktigaste informationskällorna för en investerare är företagets externa rapporteringar. Novak uttrycker att den externa rapporteringen ska tillhandahålla investerare

⁵¹ IAS 36 p. 126

⁵² Ibid. p. 134

⁵³ Novak, J. s. 11

⁵⁴ Lee, C. M. C. s. 235 ff

⁵⁵ Novak, J. s. 12 ff

den information som krävs för att korrekt värdera ett företags framtida lönsamhet. Dessa kan dock vara otillräckliga på grund av olika anledningar. Till exempel får vissa tillgångar inte tas upp i balansräkningen (intellektuellt kapital), rapporteringen ska vara försiktig, det vill säga tillgångar värderas lågt och skulder värderas högt eller att tillgången helt enkelt är för osäker för att tas upp (investeringar i forskningsprojekt). Allt detta leder till att det blir problematiskt för en investerare att värdera företaget.⁵⁶

Analytikers uppdrag är i de flesta fall att studera tio till tjugo aktier inom en viss bransch. Deras ultimata uppdrag blir i slutändan att rådgöra för investerare om de skall köpa, sälja eller ha kvar aktien och för att uppnå detta gör analytikern prognoser som ska förutspå ett företags framtida lönsamhet.⁵⁷ Schipper har i sin studie från 1991 studerat hur analytiker använder sig av finansiell information från företagen. Schipper sammanfattar i sin artikel olika studier som gjorts där analytikers arbetsmetoder har granskats. En av studierna visar på att en analytikers viktigaste informationskälla är resultaträkningen, nyckeltal och segmentdata.⁵⁸

Novak klargör att införandet av den nya standarden infördes då avskrivningar inte på ett reellt sätt avspeglade värdet av goodwill, specifikt menar han att goodwillnedgången inte är korrelerat med tid.⁵⁹ Hamberg et al. konstaterar, med stöd, att IFRS 3 var den viktigaste standardförändringen vid införandet av IFRS år 2005. I deras working paper diskuterar de skillnaderna på redovisningen av goodwill innan och efter införandet av IFRS 3. De menar att goodwill har blivit besvärligt att värdera då verkligt värde blandas med ledningens bedömningar. Detta säger de är ett resultat av att IASB arbetar för en bredare användning av verkligt värde vid icke-finansiella tillgångar. Tillgångar vars marknadsvärde är baserat på ledningens egna förväntningar på framtida kassaflöden leder till problematiska diskussioner där standarden har ifrågasatts.⁶⁰

Tidigare empiriska studier av Chan et al.⁶¹ vilka har studerat införandet av SFAS 142, den amerikanska motsvarigheten till IFRS 3, har haft som resultat att investerare efter införandet av SFAS 142 lättare kan förutspå nedskrivningar med hjälp av standarden. Detta är något som får medhåll i studier av och Ahmed och Guler⁶² som har visat att det med införandet av IASB:s standarder uppkommit en marginell ökning av användbart beslutsunderlag. Dessa studier framhåller att beslutsunderlaget för investerare har ökat med hjälp av standarden. Hamberg et al. anför dock att effekten av införandet av IFRS 3 har inneburit att företag har fler ospecificerade immateriella tillgångar än tidigare, vilket medför att framtida intäkter blir mer beroende på ledningens beslut och därför svårare att förutspå för investerare.⁶³ Hayn och Hughes kom fram till att framtida nedskrivningar är svåra att förutspå, då de baseras på historisk data om förvärv och redovisade nedskrivningar. De säger även att nedskrivningarna

⁵⁶ Novak, J. s.13 ff

⁵⁷ Schipper, K. s. 112 ff

⁵⁸ Ibid. s. 118

⁵⁹ Novak, J. s. 42

⁶⁰ Hamberg et al. s. 3

⁶¹ Chen et al. s. 24

⁶² Ahmed, A., Guler, L. s. 27

⁶³ Hamberg et al. s. 9

oftast görs långt efter att den ekonomiska nedgången har skett inom företaget. De påpekar att detta är oroande då investerare och användare inte kan utvärdera ledningars beslut vid nedskrivningar på ett korrekt sätt.⁶⁴

Att analytiker inte kan förlita sig på företagens goodwillvärdering blir desto mer bekymmersamt då Hamberg et al. visar att goodwillvärdet år 2007 hade fördubblats i Sverige sedan år 2004 innan införandet av IFRS 3. Aktiemarknaden omvärderade de företag med höga goodwillvärden (i jämförelse med de företag som har lägre eller ingen goodwill) till en högre företagsvärdering vid införandet av IFRS 3. De påpekar i sitt working paper att många företag är beroende av sina goodwillvärden och därför sker en nedskrivning sent ifall det sker.⁶⁵ Dock påpekar Novak att det finns teorier som framhåller att när investerare anser att tillgångar har stor betydelse för lönsamhetsprognoser finner de ofta ett sätt att kringgå eventuella informationsglapp och aktiemarknaden skulle i detta fall redan ha fångat upp den saknade informationen innan den redovisas.⁶⁶

Skillnaden mellan införandet av SFAS 142 och IFRS 3 är främst att man i USA redovisade goodwill med avskrivningar under en längre tid, uppemot 40 år, medan man i Sverige endast fick ha en goodwillpost i högst 20 år innan den skulle vara fullt nedskriven. Enligt ÅRL 4:2-4 kunde goodwill endast ha en livslängd på fem år om inte längre tid kunde uppskattas med god tillförlitlighet. Detta innebar större förändring för svenska företag än för amerikanska företag vid införandet. Standardändringen i kombination med att man i Europa oftare utövar Earnings Management än i USA tror Beisland och Hamberg kan ha inneburit vissa skillnader vid implementeringen av IFRS 3 vilka innebär att företagsledningen utnyttjat den nya standarden för ett överoptimistiskt resultat.⁶⁷ Beisland och Hamberg bevisar att nedskrivningar inte påverkar aktiemarknaden under deras undersökningsperiod, år 2004 till år 2007. De uppger flera anledningar till varför detta är fallet. En anledning är att företag utövar optimistisk ledningsdiskretion vilket kan resultera i förhalade nedskrivningar.⁶⁸ Avslutningsvis påpekar Hamberg et al. att mer studier är nödvändiga inom europeisk redovisning och då framförallt relevansen av IFRS 3 för investerare.⁶⁹

3.5 Diskussion angående vikten av goodwillredovisning

"Swedbanks redovisning av den baltiska verksamheten är ett hån mot allt vad redovisningsregler heter. Den uppenbara övervärderingen vilseför inte bara placerarna utan riskerar också att dödskallemärka Sverige som börsnation." Detta skriver Peter Malmqvist i Dagens Industri Debatt. Han menar på att en verksamhet som visar miljardförluster från kvartal till kvartal inte kan behålla en goodwillpost på nästan hälften av sina totala tillgångar, utan säger att det aldrig varit så tydligt att de har övervärderat sin goodwill. Under hela år

⁶⁴ Hayn, C., Hughes, P. s. 262 ff

⁶⁵ Hamberg et al. s. 7

⁶⁶ Novak, J. s. 14

⁶⁷ Beisland, L., Hamberg, M. s. 3

⁶⁸ Ibid. s. 15 ff.

⁶⁹ Hamberg et al. s. 22 ff.

2009 hade Swedbank gjort en total förlust på 10,6 miljarder kronor, men styrelse och ledning hävdade ändå att värdet var intakt.⁷⁰

Risken att Sverige som börsnation kan bli dödskallemärkt menar Peter Malmqvist finns då både europeiska och amerikanska finansinspektionerna ständigt övervakar att de internationella redovisningsreglerna, IFRS, följs. EU får kritik ifrån amerikanska finansinspektionen, SEC, för att företag ständigt tillåts tänja på reglerna. Att Swedbank medvetet valt att ej skriva ned sin goodwill i Baltikum visar på att USA:s kritik är berättigad. Uppmärksammas Swedbankfallet mer och används som verktyg för att visa rätten på sin sida mellan USA och EU kan den svenska finansmarknaden förpassas till det hörn där mindre seriösa länder och börser får hålla till, en dödskallemärkning, säger Malmqvist.⁷¹

Peter Elwin, chef för forskningsavdelningen för redovisning och värderingsprinciper på Cazenove Equities har en något annan bild av goodwill redovisningen än vad Malmqvist har. Han diskuterar vikten av att redovisa goodwill överhuvudtaget. Han menar på att ingen analytiker tar de siffrorna i balansräkningen på allvar ändå. Att placerare och analytiker skulle föras bakom ljuset på grund av goodwillredovisning håller han inte med om. Han menar på att analytiker och investerare inte tar hänsyn till företags kundlistor med mera som goodwillvärdet kan bestå av. Detta då värderingen är en subjektiv bedömning och kan göras lika bra utan goodwillsiffrorna. Elwin är snarare av åsikten att de nya redovisningsreglerna som infördes i samband med IFRS 3 är överflödiga, det enda funktionen standarden har är att skapa en marknad för specialister och revisorer som företagen behöver bekosta då beräkningarna för goodwillvärdena är för svåra för dem att göra själva.⁷²

Elwin säger att i grunden kommer analytiker helt enkelt att bortse ifrån företags goodwill och goodwillnedskrivningar och istället lägga fokus på de immateriella tillgångar som faktiskt går att hänföra någonstans, så som forskning och utveckling och patent⁷³. En annan uppfattning som förs fram av Anonymous, i en artikel ur *The Economist*, är att analytiker tidigare inte har uppmärksammat immateriella tillgångar särskilt mycket men nu blir varsamma om företag med höga goodwillvärden då dessa snabbt skrivs ned. Artikeln framhäver att somliga analytiker inte ser till goodwillnedskrivningar då dessa inte påverkar kassaflödet varför man istället ser till företagets resultat före nedskrivningen. Stora företag kan ha de resurser som krävs för att klara av kraftiga nedskrivningar men problemet är verkligt och sänker det totala bokförda värdet.⁷⁴

I artikeln av Anonymous skrivs det att de stora nedskrivningarna som skett sedan den ekonomiska nedgången torde vara ett tecken på dåligt omdöme hos cheferna som har betalat för mycket för sina förvärv och att detta gör investerare och analytiker oroade vid sina beslut.

⁷⁰ http://di.se/Default.aspx?pid=200820__ArticlePageProvider

⁷¹ Ibid.

⁷² Elwin, P. s. 205 ff

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Anonymous s.1

Det är dock svårt att säga hur mycket en nedskrivning av goodwill påverkar aktievärdet då detta beror på hur mycket marknaden redan har absorberat värdeminskningen.⁷⁵

Redovisningsreglerna lämnar plats för tolkning men akademiker var överrens om att lågkonjunkturen som började hösten år 2008 skulle medföra stora nedskrivningar. Steven Mintz säger att verksamheter, typiskt sett, drar sig från att göra nedskrivningar främst på grund av aktieägare och långgivare. År 2008 blev dock ett år med stora nedskrivningssummor i USA, ett exempel är Delta Airlines som skrev ned halva sin goodwillpost. Mintz håller med Anonymous och säger att en värdeminskning av företaget med anledning av en goodwillnedskrivning spelar olika stor roll beroende på hur accepterad minskningen redan är. Han menar att trots att nedskrivningar inte har en påverkan på kassaflödet finns intressenter, som till exempel långgivare, som ser att det balanserade resultatet krymper och därmed förändras även belåningsgraden.⁷⁶

Mintz har en annan åsikt än Elwin och hänvisar till en undersökning av amerikanska investeringsbanken Houlihan Lokey. Bankens undersökningsresultat visade att ett företags aktievärde hade sjunkit med cirka fyra procent till följd av en goodwillnedskrivning och innebär alltså att den har betydelse för investerare. Han poängterar dock att en annonsering av goodwillnedskrivningar kan påverka aktievärdet i olika riktning, kanske till och med i en positiv riktning. Om det går dåligt för ett företag och en nedskrivning görs kan detta tolkas som ett tecken på att företaget agerar och försöker lösa problemet vilket ger marknaden förtroende för företaget.⁷⁷

Jan Marton skriver i artikeln Nedskrivningar av goodwill – hur jämförbart är det? att införandet av en mer princip- och bedömningsrelaterad redovisning, IFRS 3, har inneburit en kvalitetsförsämring av posten goodwill. Han hänvisar till en studie gjord av Göteborgs universitet i samarbete med Universitetet i Agder, Norge där de undersökte hur användbar informationen om goodwill är för aktieinvestorer. Indikationerna från studien var att informationen kring goodwillnedskrivningar var mindre användbar efter införandet av IFRS 3 och stödjer då till viss mån Elwins resonemang om betydelsen av redovisningen av goodwill.⁷⁸

⁷⁵ Anonymous s. 1

⁷⁶ Mintz, S. L. s. 73

⁷⁷ Ibid. s.74

⁷⁸ Marton, J. s. 38

4 Empiri

I det här kapitlet presenteras författarnas empiriska material. Kapitlet inleds med en genomgång av de svenska storbankernas årsredovisningar år för år, där antaganden för deras goodwillprövningar presenteras. Kapitlet avslutas med en sammanställning av de resultat författarna fått fram ifrån enkätundersökningen gjord med svenska finansanalytiker.

4.1 Årsredovisningar

Årsredovisningarnas utformning skiljer sig i många avseenden gällande antaganden vid nedskrivningsprövningen. Nedan sammanfattas det ekonomiska klimat som rått för bankerna samt de antaganden som gjorts vid nedskrivningsprövningen per år och bank.

4.1.1 År 2006

År 2006 karaktäriserades av högkonjunktur och de olika bankerna såg positivt på verksamhetens framtid. Världsekonomin var stark och utvecklingen i Europa och Asien var god, länder visade stark tillväxt och även i vissa fall sjunkande arbetslöshet. Samtliga nordiska länder hade en mycket god ekonomisk utveckling och de baltiska länderna tillhörde de snabbaste växande ekonomierna i världen. Endast USA visade något sämre resultat under andra hälften av året, men de flesta finansiella marknaderna klarade sig generellt sett bra. Federal Reserve fortsatte att höja räntorna och samma trender sågs i Europa och Asien. Tack vare en låg ekonomisk aktivitet och krympande ränteskillnader föll den amerikanska dollarn, medan i Sverige fördubblades reporäntan och börskurserna steg mer än i de flesta övriga EU-länderna.⁷⁹

Då år 2006 var ett bra år för alla bankerna har ingen av dem gjort några nedskrivningar för perioden, vilket kan utläsas av tabellen nedan.

⁷⁹ SEB årsredovisning 2006 s. 4

	Total goodwill (MKR)	Eget kapital (MKR)	Goodwill av eget kapital (%)	Nedskriven goodwill (MKR)	Nedskriven goodwill av total goodwill (%)
Handelsbanken	19 278	141 666	13,6	-	-
Nordea	9 425	66 226	14,2	-	-
SEB	11 668	67 137	17,4	-	-
Swedbank	13 793	60 277	22,9	-	-

Tabell 1: Goodwillnedskivningar år 2006

Handelsbanken använde sig under år 2006 utav femårsprognoser för att beräkna sina kassaflöden, på längre sikt skattas successivt avtagande förändringar på de framtida kassaflödena. Normalt sett används inte en större tillväxttakt på framtida kassaflöden än vad som motsvaras av den historiska BNP-utvecklingen i respektive land. De använde sig av en diskonteringsränta som motsvarar det vägda avkastningskravet före respektive typ av verksamhet, för år 2006 låg den på 4,2 %.⁸⁰

Vid nedskrivningsprövningarna använde Nordea finansiella prognoser för den nära framtiden som de räknar till två år och på längre sikt gjordes en konservativ uppskattning för sektorns tillväxt. På den nordiska marknaden användes tillväxttakten 4 % och i Polen och Baltikum användes 6 %. Kassaflödets risk har justerats med normaliserade kreditförluster och man har diskonterat flödena med koncernens definierade genomsnittliga kostnader för eget kapital efter skatt, vilket år 2006 var 7,5 %. Detta gällde dock inte för marknaderna i Polen och Baltikum utan där valde banken att lägga till en ytterligare riskpremie. Testerna för samtliga marknader visade dock inget nedskrivningsbehov.⁸¹

Nyttjandevärdet för SEB:s goodwillposter har precis som Handelsbanken prövats med hjälp av femårsprognoser. Dessa är baserade på historiska värden och marknadstrender för till exempel tillväxt och kostnads-intäktsrelationen. Den tillväxt som använts för längre sikt har uppskattats utifrån den förväntade inflationstakten och låg för SEB:s olika enheter mellan 2 till 4 %. Diskonteringsräntorna som användes låg mellan 8-9 %. Precis som tidigare banker så skrev heller inte SEB av sin goodwill under år 2006.⁸²

Swedbanks diskonteringsfaktor de använder för att beräkna framtida kassaflöden framställs enligt formeln:

$$\text{Riskfrireänta} + \text{Beta} \times (\text{Marknadskrav} - \text{Riskfrireänta}) + \text{Alfa}$$

⁸⁰ Handelsbanken årsredovisning 2006 s. 68

⁸¹ Nordea årsredovisning 2006 s. 115

⁸² SEB årsredovisning 2006 s. 91

Alfa innefattar företagsspecifika risker som påslag för illikviditet och småbolagsstorlek. Beta värdet anger enhetens utveckling på aktiemarknaden i förhållande till hela aktiemarknaden.

Swedbank har goodwillposter för flera av sina bolag, bland annat AS Hansabank koncern, vilka använder sig av prognoser med tre års framförhållning och diskonterar sedan de uppskattade framtida kassaflödena med diskonteringsräntan 11,4 %. För Roburkoncernen användes diskonteringsräntan 15,6 %, de redovisar också förvärvet Robur försäkring AB separat, men med samma faktorer. Kassagenererande enhet för uppköpet av Föreningssparbanken och FSB Bolåndirekt Bank AB utgörs av lokal bank inom svensk kontorsrörelse, även den svenska rörelsen gör prognoser på tre år och de använder en diskonteringsränta på 13,4 %. Banken har räknat med en normal lönsamhetsnivå på en mogen marknad. Den sista enheten Swedbank redovisar goodwill för är First Securities koncern. Även de använder prognoser för tre år men en något högre diskonteringsränta på 18,8 %.

Inga av de fyra enheterna hade under år 2006 något nedskrivningsbehov enligt Swedbanks årsredovisning. De har räknat på siffrorna så att samtliga diskonteringsräntor skulle kunnat höjas med en procent utan att behöva skriva ned sin goodwill.⁸³

	Tillväxttakt (%)	Diskonteringsränta (%)	Prognosperiod (år)
Handelsbanken	-	4,2	5
Nordea	4	7,5	2
Polen & Baltikum	6	7,5 + riskpremie	2
SEB			
SEB kort	2	8	5
Enskilda securities	4	9	5
Trygg Hansa	3,5	9	5
Swedbank			
AS Hansabank	-	11,4	3
Robur	-	15,6	3
Svensk rörelse	-	13,4	3
First Securities	-	18,8	3

Tabell 2: Antaganden för goodwill år 2006

4.1.2 År 2007

År 2007 bestod av en stark ekonomisk tillväxt. De baltiska länderna fortsatte att växa med enorm fart och Tyskland uppvisade stark tillväxt och minskande arbetslöshet. Europa i stort präglades av stabilitet. Några av de viktigaste tillväxtländerna, Kina, Brasilien, Indien och

⁸³ Swedbanks årsredovisning 2006 s. 72

Ryssland visade också stor framfart och hjälpte till att skapa stora möjligheter för nordiska företag. Under andra hälften av året började dock de oroligheter som startat redan under år 2006 på den amerikanska finansmarknaden sprida sig till andra marknader världen över. Detta spred stora oroligheter i både privat- och företagsmarknaderna. Det skapade en pressad situation på lånemarknaden mellan bankerna i USA såväl som de europeiska och nordiska bankerna och kredittillväxten började minska.⁸⁴

	Total goodwill (MKR)	Eget kapital (MKR)	Goodwill av eget kapital (%)	Nedskriven goodwill (MKR)	Nedskriven goodwill av total goodwill (%)
Handelsbanken	22 269	158 697	14,0	-	-
Nordea	6 032	74 491	8,1	-	-
SEB	12 419	39 932	31,1	-	-
Swedbank	18 523	68 323	27,1	-	-

Tabell 3: Goodwillnedskrivningar år 2007

Inga av bankerna gjorde goodwillnedskrivningar under år 2007. Handelsbanken hade en kassaflödesperiod på 20 år för de kassagenererande enheter som avser bankverksamheten och 40 år för de kassagenererande enheter som avser försäkringsverksamheten. Diskonteringsräntan har Handelsbanken prövat mot samtliga kassagenererande enheter men de kom fram till att samma ränta gick att använda i samtliga av fallen. Den räntan uppgick till 5,5 %.⁸⁵

Nordea räknar med en tillväxttakt på 4 % för den nordiska marknaden och 6 % för de baltiska länderna samt Polen. Vid prövningen använde de en diskonteringsränta på 7,5 % för samtliga kassagenererade enheter men räknade med en höjd riskpremie vid prövningen av de baltiska länderna och Polen.⁸⁶

SEB har antagit en tillväxttakt på 2 % för SEB Kort, 4 % för Enskilda Securities och 3,5 % för Trygg Hansa. Banken har även antagit olika diskonteringsvärden för de olika kassagenererade enheterna, nämligen 8 % för Enskilda Securities och 9 % för SEB Kort och Trygg Hansa. En känslighetsanalys genomfördes där det framkom att beräkningarna inte antydde en nedskrivning till och med då man ändrade tillväxttakten och diskonteringsräntan med en procent.⁸⁷

⁸⁴ SEB årsredovisning 2007 s. 8

⁸⁵ Handelsbankens årsredovisning 2007 s. 71

⁸⁶ Nordea årsredovisning 2007 s. 121

⁸⁷ SEB årsredovisning 2007 s. 92

Swedbanks uppskattningar baserades på tre års finansiella planer fasställda av koncernledningen. Efter det antas ett evigt kassaflöde för deras kassagenererande enheter. Diskonteringsräntan de använde vid antagandet är 11,3 % för AS Hansabank, 15,6 % för goodwill kopplat till Robur koncernen, 13,4 % för goodwill kopplat till svensk bankrörelse och 18,8 % till First Securities koncern. Ingen diskonteringsränta nämns för beräkningarna av OJSC Swedbanks nedskrivningsprövning men banken har antagit att nedskrivningen inte är behövlig. Banken har även gjort en prövning där samtliga kassagenererade enheters diskonteringsränta har höjts med en procent och vid denna beräkning uppkom inget nedskrivningsbehov.⁸⁸

	Tillväxttakt (%)	Diskonteringsränta (%)	Prognosperiod (år)
Handelsbanken	-	5,5	5
Nordea	4	7,5	2
Polen & Baltikum	6	7,5 + riskpremie	2
SEB			
SEB kort	2	8	5
Enskilda securities	4	9	5
Trygg Hansa	3,5	9	5
Swedbank			
AS Hansabank	-	11,3	3
Robur	-	15,6	3
Svensk rörelse	-	13,4	3
First Securities	-	18,8	3

Tabell 4: Antaganden för goodwill år 2007

4.1.3 År 2008

År 2008 kom att bli ett turbulent år för bankerna. Finanskrisen slog hårt för de flesta bankerna och även andra internationella finansiella institutioner. Bankerna visade upp helt andra siffror än tidigare år och krisen ledde till att många tappade förtroende för bankerna och även förtroendet mellan banker i världen försämrades oerhört. Det ledde även till omstruktureringar och i vissa fall även statliga kapitaltillskott och garantier. Förutom en brist på förtroende ledde detta också till en höjning av ribban för vad som anses vara en stark och säker kapitalbas för en bank⁸⁹. Nordea, SEB och Swedbank visade alla upp sämre rörelseresultat än tidigare, Nordea hade en minskning på 13 %, SEB på hela 27 % och Swedbank 11,4 %. Handelsbanken däremot lyckades till skillnad från sina konkurrenter öka sitt rörelseresultat

⁸⁸ Swedbanks årsredovisning 2007 s. 87

⁸⁹ SEB årsredovisning 2008 s.4

med 4 %. De visar också på ett starkt resultat genom deras utdelning för året då de delade ut 7 kronor per aktie, vilket är förhållandevis högt då de delade ut 7,50 kronor per aktie året innan. Nordea däremot som är den enda av de tre andra bankerna som gav utdelning till sina aktieägare sänkte utdelningen från 50 öre per aktie år 2007 till 20 öre per aktie för år 2008. SEB och Swedbank valde att inte dela ut någonting alls för att bygga upp sina kapitalbaser.⁹⁰ Att bygga upp kapitalbaserna var något flera av bankerna satsade på under året då marknaderna var osäkra och kreditförlusterna ökade.⁹¹

	Total goodwill (MKR)	Eget kapital (MKR)	Goodwill av eget kapital (%)	Nedskriven goodwill (MKR)	Nedskriven goodwill av total goodwill (%)
Handelsbanken	20 585	171 007	12,0	12	0,18
Nordea	6 499	74963	8,7	-	-
SEB	13 692	83 537	16,4	-	-
Swedbank	17 308	86 462	20,0	1 403	8,11

Tabell 5: Goodwillnedskrivningar år 2008

Detta år valde både Swedbank och Handelsbanken att skriva ned delar av sin goodwill. För att beräkna framtida kassaflöden delar Handelsbanken upp tidsspannet på försäkringsverksamhet och bankverksamhet och dessa har en tidsperiod på 20 respektive 40 år. Prognoser för framtida kassaflöden görs för de första fem åren och tillväxttakten som används bedöms för kontorsrörelsen för respektive geografiskt område, för att ta så mycket hänsyn till marknaden som möjligt. Det görs alltid en jämförelse med tidigare prognoser för att säkerställa tillförlitligheten i prognosmetodiken. För perioder längre fram i tiden än fem år används en långsiktig tillväxttakt. Årets tillväxttakt ligger på 2 %, vilket motsvarar Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Diskonteringsräntan har fastställts genom koncernens vägda genomsnittliga kapitalkostnad. Den använda räntan blev 5,5 %. Dessa prövningar ledde till en nedskrivning av goodwillposten på tolv miljoner kronor.⁹²

Nordeas prognoser för närliggande framtida kassaflöden görs på två år och baseras på prognostiserade marginaler, volymer, försäljning och kostnadsutveckling. För kassaflöden på längre sikt användes år 2008 tillväxttakter på 4 % för den Nordiska marknaden, 5 % för Polen och Baltikum och 6 % i Ukraina. Man gör också en riskjustering för kassaflödena med hjälp

⁹⁰ Respektive årsredovisning 2008

⁹¹ Ibid.

⁹² Handelsbanken årsredovisning 2008 s. 81

av normaliserade kreditförluster. Diskonteringsräntan beräknas genom att fastställa koncernens genomsnittliga kapitalkostnad efter skatt, vilket för året var 8,5 %. Dock använde banken en extra riskpremie för Polen och Baltikum. Prövningarna visade att Nordea inte hade något behov av nedskrivningar på sin goodwill⁹³.

SEB, precis som Nordea kom fram till att nedskrivningar för 2008 ej var nödvändigt, detta framtaget på prövningsantaganden som prognoser för närmast kommande framtida kassaflöden på fem år. Dessa prognoser görs på basis av historiska värden och marknadstrender för viktiga antaganden som tillväxt och kostnads/intäktsrelationen. Efter femårsprognoserna används en tillväxttakt som motsvarar den långsiktiga inflationstakten, för SEB kort användes 2 %, Enskilda Securities 4,5 % och Trygg Hansa i genomsnitt 3,5 %. Diskonteringsräntorna som användes 2008 var mellan 8,5 % och 10 % för de olika enheterna.

För år 2008 har Swedbank använt treåriga finansiella prognoser för att beräkna framtida kassaflöden. Diskonteringsfaktorn som använts för att fastställa nyttjandevärdet är tagen bland annat ifrån marknadens riskfria ränta och marknadens avkastningskrav. Parametrarna tas i största möjlighet ifrån externa källor och diskonteringsfaktorn anpassas till olika perioder vid behov. För den baltiska verksamheten sågs inte något nedskrivningsbehov då prövningen gjordes. Inom den närmsta treårsperioden används en negativ tillväxttakt men efter det till en normalnivå och har då använt tillväxttakten till 4 %. Diskonteringsfaktorn man använde låg på 11,2 % och kunde höjas med 0,5 % utan att nedskrivningsbehov skulle uppkomma. På den ukrainska marknaden valde Swedbank efter sin nedskrivningsprövning att skriva ned goodwillen med 1 403 miljoner kronor, detta på grund av den kraftiga nedgången i ukrainsk ekonomi i samband med finanskrisen. Nedgången och den stora osäkerheten om landets ekonomi som fanns på balansdagen gjorde att bedömningen av framtida kassaflöden fick revideras ned väsentligt. En bedömning gjordes att tillväxten för de kommande tre åren skulle vara obefintlig och den långsiktiga tillväxttakten bedömdes till 4 %. Olika diskonteringsfaktorer har använts för olika perioder, på den kommande treårsperioden användes faktorn 31,5 %, nästkommande 20 år 23,2 % och tiden efter detta användes diskonteringsfaktorn 17,2 %. Vid en generell höjning av diskonteringsfaktorn med en procentenhet skulle goodwillen få skrivas ned med 0,8 miljarder kronor till och en minskning med en procentenhet hade medfört en minskning av nedskrivningen med en miljard kronor.

⁹³ Nordea årsredovisning 2008 s. 119

	Tillväxttakt (%)	Diskonteringsränta (%)	Prognosperiod (år)
Handelsbanken	2	5,5	5
Nordea			
Norden	4	8,5	2
Polen & Baltikum	5	8,5 + riskpremie	2
Ukraina	6	8,5	2
SEB			
SEB kort	2	9	5
Enskilda securities	4,5	8,5	5
Trygg Hansa	3,5	10	5
Swedbank	2	10,6	3
Baltikum	4	11,2	3
Ukraina	4	31,5 / 23,2 / 17,2	3

Tabell 6: Antaganden för goodwill år 2008

4.1.4 År 2009

År 2009 var det året då finanskrisen successivt övergick i en global lågkonjunktur. Oron för inställda betalningar gällde inte bara företag och privatpersoner längre, utan hela länder⁹⁴. Det var ett tudelat år som började i en tuff finansiell kris som efter hand gick uppåt. Året slutade inte lika bra som resultatet visats tidigare under året, men det var en större vändning än någon hade kunnat förvänta sig ett år tidigare. Dock berodde många av de positiva förändringarna på stödåtgärder från regeringar och centralbanker. Man kunde se en trend i bankerna om att bygga upp sin kapitalbas och alla banker utom Handelsbanken har gjort nyemissioner under året. Handelsbanken var den av bankerna som lyckats uppnå en räntabilitet på eget kapital på 12,6 %, vilket var bättre än alla de andra svenska storbankerna.⁹⁵

⁹⁴ Handelsbanken årsredovisning 2009 s. 2

⁹⁵ Ibid. s. 7

	Total goodwill (MKR)	Eget kapital (MKR)	Goodwill av eget kapital (%)	Nedskriven goodwill (MKR)	Nedskriven goodwill av total goodwill (%)
Handelsbanken	25 980	238 130	10,9	-	-
Nordea	6 759	83 088	8,1	-	-
SEB	10 829	65 623	16,5	2 969	27,42
Swedbank	15 368	89 974	17,1	1 191	7,75

Tabell 7: Goodwillnedskrivningar år 2009

Under år 2009 har Handelsbanken använt sig av femåriga finansiella prognoser, tillväxten bedöms efter marknadsläget i respektive geografiskt läge. På längre sikt användes en tillväxttakt som motsvarar Riksbankens långsiktiga inflationsmål och är 2 %. Diskonteringsräntan motsvarar det genomsnittliga avkastningskravet för enheten som goodwill hänförs till. För bankverksamheten har genomsnittligt vägd kapitalkostnad använts vilket blev en diskonteringsränta på 3,8 %. Med dessa värden visade det sig att inga nedskrivningar behövdes göras för år 2009.⁹⁶

Nordea skrev inte heller ned någon del av sin goodwill under året. Prövningen som gjordes baserades på prognoser på två till fem år för närliggande framtid och tillväxttaket de använder för lång sikt är på 4-5 %. De använder sig av en diskonteringsfaktor på 9 % i alla sina enheter utom i Polen och Ryssland där banken har en högre riskfaktor inräknad⁹⁷.

SEB till skillnad från sina konkurrerande banker valde att skriva ned sin goodwill. Prövningarna som gjordes baserades på femårsprognoser baserade på historiska utfall och framtida utsikter. Antagen tillväxt efter fem år är baserad på en långsiktig inflation och definierades till 3 %. Diskonteringsräntan som användes baserades på avkastningskravet för eget kapital och beräknades till 10,5 % efter skatt. Prövningarna resulterade i nedskrivningar i Baltikum koncernen på 2317 miljoner kronor, detta grundat på den makroekonomiska försämringen i det baltiska området. SEB skrev också ned 595 miljoner kronor från verksamheten i Ukraina och 77 miljoner kronor ifrån den ryska verksamheten, för prövningarna i dessa länder användes också en högre diskonteringsränta, då risken är högre, nämligen 13 % efter skatt. SEB skrev totalt sett ned drygt 27 % av sin totala goodwill under 2009.

⁹⁶ Handelsbanken årsredovisning 2009 s. 104

⁹⁷ Nordea årsredovisning 2009 s. 123

Swedbank precis som SEB valde att skriva ned sin goodwillpost under 2009. Nyttjandevärdena är framräknade på koncernens treåriga finansiella prognoser. Efter den tiden har de valt att använda en tillväxtfaktor på 7 % för alla kassagenererande enheter utom den svenska marknaden där tillväxten låg på 4 %, detta gäller för de kommande tio åren, tiden efter det räknar man med en tillväxt på 4 % för samtliga enheter. Diskonteringsfaktorerna som använts ligger mellan 10,1 % och 13,4 % för år 1-10 och har senare minskats till 12 % för alla enheter utom Sverige där diskonteringsfaktorn uppgick till 10,1 % på lång sikt.

	Tillväxttakt (%)	Diskonteringsränta (%)	Prognosperiod (år)
Handelsbanken	2 %	3,8 %	5
Nordea	4-5	9	2-5
Polen & Ryssland		+ extra riskpremie	
SEB	3	10,5 (efter skatt)	5
Baltikum, Ukraina, Ryssland	-	13 (efter skatt)	
Swedbank			
Sverige	4	10,1	3
Estland	7	12	3
Lettland	7	13,4	3
Litauen	7	12,8	3

Tabell 8: Antaganden för goodwill år 2009

4.2 Enkät-sammanställning

De flesta respondenterna i enkätundersökningen är överens om att det inte är problematiskt att redovisa goodwill, åtminstone inte mer än någon annan post. Peter Malmqvist, ordförande för svenska finansanalytikers förening, påpekar dock svårigheterna med att förstå hur goodwillposten påverkar placerarnas syn på värdet i koncernen. Han menar också på att det är svårt att förstå hur fördelningen mellan goodwill och immateriella tillgångar går till och han säger att ”nedskrivningstesterna är ett fiasko”. Han säger att nedskrivningarna i börsbolagen under den här krisen, en av de värsta någonsin, har varit försumbara, trots katastrofal resultatutveckling. Det är mycket svårt att följa vilka vinster som de förvärvade bolagen ger upphov till, som svarar för de stora goodwillposterna i koncernen. Normalt sett är det helt omöjligt att följa upp huruvida ett förvärv varit lönsamt eller ej. Övriga analytiker i enkätundersökningen säger däremot att informationen som lämnas i årsredovisningarna över lag ger en relevant och tillförlitlig bild av goodwillen, dock tycker de att informationen om antaganden för goodwillprövningarna är något bristfälliga. Rodney Alfvén, chef för Investor Relations på Nordea, håller med om att årsredovisningarna ger en tillförlitlig bild av

goodwillen. Han säger att Nordea inte redovisar sina antaganden vid nedskrivningsprövningen då deras verksamheter går bra och de tycker inte att det är väsentligt, men han påpekar dock att om stora försämringar i verksamheten sker kommer krav på en ökad transparens att uppkomma.

Analytiker 1 säger att som analytiker bryr man sig inte om goodwill. Detta då den inte påverkar några kassaflöden eller vissa kapitalmått vid nedskrivning. Också för att när revisorerna väl räknat ut att något behöver skrivas ned så har marknaden redan märkt av detta för länge sedan. Medan revisorer ser goodwillposten som en post med riktigt värde ser analytiker och investerare den som en restpost. Värdet på bolaget uppskattas utan goodwillposten. Analytiker 1 säger ”att tro att investerare och analytiker bryr sig om goodwill är just att anta att de överlåter till revisorerna att uppskatta värdet på bolaget”. Vilket inte är fallet då marknaden enligt Analytiker 1 ligger ljusår före revisorer. Detta förklarar Analytiker 1 genom att belysa hur mycket som händer på marknaden under en period jämfört med i bankernas balansräkning. När man tittar på en marknadsvärdesgraf för ett börsnoterat bolag, tillgångar exklusive goodwill rör sig inte nödvändigtvis mycket, medan en aktie fluktuerar under ett kvartal. Skillnaden mellan bolagets marknadsvärde och nettotillgångar kan rent tekniskt sägas vara goodwill, då ges en känsla för hur mycket marknaden omvärderar denna post eftersom de ständigt omvärderar marknadsvärdet och marknadsvärdet minus nettotillgångar rent tekniskt är goodwill.

Respondenterna till enkäten framhåller att de i många fall bortser från goodwill vid en värdering av företag. Analytiker 2 säger att goodwillen inte har någon betydelse alls och Analytiker 1 menar också på att betydelsen för goodwill är mycket nära noll. Rodney Alfvén bekräftar att på Nordea dras goodwillen ifrån kapitalbasen vid värdering. Analytiker 3 menar dock på att betydelsen av goodwillen beror på hur stor posten är i proportion till bolagets storlek och vilken bransch det är fråga om. Peter Malmqvist har en mer kritisk syn än vad de andra analytikerna har och menar på att goodwillposterna kan lura analytiker att göra allt för positiva vinstprognoser. Detta då en post i balansräkningen förväntas generera bolagets uppsatta avkastningskrav och det kan göra att analytikern förleds att tro att även goodwillposten ska göra det. Dock kommer det visa sig att många goodwillposter idag är övervärderade och inte kommer att klara koncernens avkastningsmål. Han menar att analytiker i många fall kan bli lurade ifall de tror att dagens värde i balansräkningen kommer att generera motsvarande avkastningskrav. Effekten blir då för höga prognoser, menar han.

Analytiker 3 påpekar att det finns stort utrymme för subjektivitet vid goodwillvärderingar. Då goodwill utgör en del av värderingen vid företagsköp indikerar nedskrivningar att bolaget betalat för mycket för förvärvet, detta på grund av den subjektiva värderingen. Peter Malmqvist säger också att det är extremt stor subjektivitet vid värdering. Han säger att nedskrivningar ej görs, vilket ger överskattade tillgångsmassor. ”Fördelningen av de immateriella tillgångarna framstår som en ren gissningslek.” Det finns alltid utrymme för subjektiva bedömningar när man gör framtida prognoser säger Rodney Alfvén, men dessa bedömningar ska godkännas av revisorer som därmed blir den yttersta garanten mot aktieägarna att bedömningarna är rimliga.

Respondenterna fick även frågan om vilken bank de känner störst förtroende för gällande goodwillnedskrivningarna men tre av fem valde att inte kommentera detta. Peter Malmqvist svarar däremot att han känner störst förtroende för SEB. Analytiker 2 säger att han inte har någon åsikt om kvaliteten mellan de olika bankernas redovisning men att det vore naturligt för Swedbank att skriva ned goodwillen i Baltikum såsom SEB gjorde under 2009. ”Å andra sidan ligger det en förväntansbild hos ekonomierna där borta vilka kommer att återhämta sig förr eller senare och då kanske det kommer att visa sig att en goodwillpost trots allt är motiverad.”

Peter Malmqvist kommenterar proportionerna av nedskrivningar mellan bankerna med att SEB skrivit ned all goodwill hänförligt till den baltiska verksamheten medan Swedbank inte skrivit ned något. Detta trots att verksamheten gått utan vinst de senaste fem åren, till följd av extremt stora förluster de senaste sex kvartalen. Han menar på att tydligare än så går det inte att visa att goodwillen ej redovisats korrekt.

5 Analys

Analysen ämnar att med hjälp av referensramen analysera det empiriska materialet från den kvalitativa enkätundersökningen samt att bedöma antaganden ifrån bankernas årsredovisningar. Resultaten ifrån analysen ska ligga till grund för att besvara studiens syfte och problemformulering samt leda till studiens slutsatser.

5.1 Antaganden för nedskrivningar

Bankerna har krav på att lämna upplysningar för deras nedskrivningsprövningar i årsredovisningen. Dessa utformar sig dock ganska olika från bank till bank och därför har en jämförelse gjorts mellan de olika bankerna för att se hur antaganden har skiljts sig åt. Problem har också uppdagats med hur mycket upplysningar bankerna faktiskt lämnar ut i sina noter och att ytterligare information kan behövas för att bedöma bankerna ordentligt. Vidare diskuteras också hur stor betydelse goodwill verkligen har för en extern användare.

5.1.1 Upplysningskrav

IAS 36 beskriver omfattande hur företag ska redovisa sin goodwill. Där anges att företagen ska beskriva vilken metod, period, tillväxtfaktor och diskonteringsfaktor som använts vid nedskrivningsprövningen. Då nedskrivningar görs ska även ytterligare upplysningar redovisas. Av vår empiriska undersökning framgår att redovisningen är mycket bristfällig och därför kan vi diskutera om bankerna har uppnått IFRS krav för tillförlitlighet. De flesta bankerna anger tillväxttakten, diskonteringsfaktorn och prognosperioden men av årsredovisningarna framgår att endast Swedbank anger de beräkningsätt som används vid nedskrivningsprövningen. Detta tyder på att bankerna ej redovisar den fullständiga information som eftersträvas, inte bara av standarden utan även för analytiker. Därmed stödjer vår undersökning Hambergs resonemang om otillräcklig redovisning av goodwillupplysningar. Konsekvensen av detta är att nyckeltal och upplysningar med allt för liten tillförlitlighet behandlas och tolkas av analytiker. Att bankerna inte ger fullständiga upplysningar är oroande då analytiker, som Schipper påpekar, är en av redovisningens viktigaste användare. Som framkommit i tidigare studier är analytikers viktigaste uppgift att rådgöra för investerare. Det kan därmed anses att analytiker med utgångspunkt från standarden inte får tillfredställande information från bankerna för att göra framtidsprognoser.

Vår studie stödjer även Hayn och Hughes som anför att det är svårt för analytiker att prognostisera verksamhetens framtida lönsamhet ur redovisade nedskrivningar. I många fall anges upplysningarna vaga och bankerna skriver att nedskrivningsprövningen ej lett till någon väsentlig nedskrivning, utan vidare förklaring. Vad en väsentlig nedskrivning innebär är en

subjektiv bedömning vilket en extern läsare ej kan utläsa ur de svenska storbankernas årsredovisningar.

Vidare ser vi en skillnad på upplysningarna från de två tidigare åren i jämförelse med de två senare åren. I årsredovisningarna från år 2006 och år 2007 nämns ingen tillväxttakt hos Handelsbanken och Swedbank. Denna upplysning uppges dock de nästkommande åren, år 2008 och 2009. Anledningen till denna förändring kan tänkas bero på två viktiga orsaker, dels på grund av en aklimatiseringsperiod till den nya standarden kan ha påverkat upplysningarna då bankerna de första åren inte har vetat, kunnat eller tyckt sig behöva uppges tillväxttakten. Den ökade upplysningen kan också berott på den finansiella krisen som uppstått och med den ökade krav från intressenter att analysera banker. Vad den egentliga orsaken till förbättringen innebär är inte studiens syfte men fortsätter upplysningarna öka, som observerats i studien, även i framtiden har standarden möjlighet att uppnå en acceptabel tillförlitlighet.

5.1.2 Jämförelser

IASB:s föreställningsram ställer kvalitetskravet jämförbarhet som innebär att lika händelser och tillstånd skall redovisas på samma sätt. Vid jämförelser mellan bankernas redovisade goodwill ser vi att Handelsbanken och Nordea har ett lägre värde av goodwill i förhållande till eget kapital i jämförelse med SEB och Swedbank under samtliga år. Då samtliga banker har investeringar i utlandet och alla utom Handelsbanken har liknande investeringar i Baltikum uppstår en diskussion gällande skillnaderna i redovisningen hos de olika bankerna.

Vi ser till SEB och Swedbanks redovisning då dessa två företag liknar varandra investeringsmässigt. En intressant reflektion är att SEB inte skriver ned sin goodwill år 2008, det år de har det sämsta rörelseresultatet i relation till de tre andra bankerna. Både Swedbank och Handelsbanken väljer att skriva ned sin goodwill det här året. Det kan tänkas att SEB väljer att gå försiktigt fram. Mintz skriver om att verksamheter typiskt sätt drar sig för att göra nedskrivningar på grund av att de inte vill visa dåliga resultat för långivare och aktieägare. Att SEB valt att vänta så länge som möjligt med nedskrivningar kan vara en försiktighetsåtgärd, då man hoppas att siffrorna ska vända. Dock skriver de ned hela sin goodwill i de baltiska länderna under år 2009, vilket visar en medvetenhet hos banken. En insikt att bankrörelsen inte kommer att generera de vinsterna de hade förväntat sig i Baltikum.

I synnerhet kan vi ifrågasätta hur SEB nedskrivning kan skilja sig så mycket från Swedbanks nedskrivning år 2009. SEB skrev under året ned 27,42 %, knappt en tredjedel av sin totala goodwill, hela goodwillposten i Baltikum, medan Swedbank endast skrev ned 7,75 %. Då båda bankerna har gjort stora förluster i Baltikum, kan det förväntas liknande nedskrivningar. Man kan utläsa ur tabellerna i vårt empiriska material att Swedbank för det året använder sig av lägre diskonteringsräntor än vad SEB gör. Då deras investeringar ser liknande ut, borde även risker och diskonteringsräntor likna varandra. Skillnader i nedskrivningar kan bero på betydligt subjektiva antaganden vid nedskrivningsprövningarna hos Swedbank och att de borde ha skrivit ned en betydligt större del, likt SEB, av sin goodwillpost.

Vi ser även i tabellerna att Handelsbanken använder sig av betydligt lägre diskonteringsfaktorer än de tre andra bankerna under alla år mellan 2006-2009. Att använda sig av en låg diskonteringsränta gör att nyttjandevärdet på goodwillen blir högre. Vid ett högre värde på goodwillposten än det redovisade värdet krävs inga nedskrivningar. Användandet av låga diskonteringsräntor hos Handelsbanken kan därför ifrågasättas. Visserligen har de inga investeringar i Baltikum som är mer riskbenägna, men även diskonteringsräntorna för de andra bankernas svenska marknader är betydligt högre än de som Handelsbanken använder sig av.

Det ses också i tabellerna att Handelsbanken har ett betydligt högre eget kapital än de andra bankerna. Detta är återkommande alla år och kan vara en förklaring till varför de har klarat sig bättre under finanskrisen. Ett högt eget kapital innebär en högre soliditet och detta innebär att banken har en buffert att klara sig på under eventuella konjunktursvängningar. Under år 2008 när Nordea, SEB och Swedbank alla tre minskade sina rörelseresultat ordentligt lyckades Handelsbanken vara den enda som faktiskt ökade sitt rörelseresultat. Detta skulle kunna förklaras av bland annat ett högt eget kapital.

5.2 Betydelsen av goodwillposten

De viktigaste kvalitetskraven som angivits i vår uppsats är relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Då relevanskravet menar på att företagets redovisningsinformation ska vara användbar vid beslutprocesser kan vi ifrågasätta om kravet uppnås. Av vår undersökning framkom att fyra av fem analytiker ansåg att redovisningen var relevant, tillförlitlig och gav en rättvisande bild av bankerna. Det går att diskutera om standarden har inneburit mer behjälplig information sedan den tillkom år 2005 men detta är inte undersökningens syfte. Vi vill istället se till vilken betydelse goodwillposten har för en analytiker och andra externa intressenter, om den har någon betydelse alls.

I enkätundersökningen påvisades att få analytiker såg problemet i att redovisa goodwill. Den visade även att analytiker generellt inte anser att redovisningen är svår att följa. Dock finns det enligt teorin stora svårigheter för analytiker att utläsa tillräcklig information ur företagets värdering. En analytiker ansåg att bankernas rapporter gav tillförlitlig information samtidigt som samma analytiker efterfrågade en mer innehållsrik redovisning. Våra studier har visat stöd för att informationen i årsredovisningarna är restriktiv då upplysningar om antaganden vid nedskrivningsprövningen har varit kortfattade. Peter Malmqvist nämner problematiken med att redovisa goodwillposten, och det kan vara just där det största problemet med goodwill ligger, på redovisningsnivå. I vår studie har det visat att investerare inte ser till goodwill i stor utsträckning. Det förklaras i teorin att detta beror på att marknaden ligger långt före redovisningen. Ett företags eller en banks årsredovisning ges ut cirka ett kvartal efter balansdagen, vilket gör informationen föråldrad. Nedskrivningsbehoven kan dessutom ha uppkommit betydligt tidigare än balansdagen men de presenteras inte utåt förrän en finansiell rapport ges ut. Analytiker och andra intressenter som följer marknaden kommer att se dessa värdeförändringar betydligt tidigare, vilket minskar intresset för goodwillposten i redovisningen betydligt. Detta stöds också av fler av de intervjuade analytikerna.

Ytterligare en anledning till att goodwill inte är särskilt aktuellt ur ett externt perspektiv är att en nedskrivning inte påverkar några kassaflöden. Detta gör att det är svårt att säga om aktiepriset kommer påverkas. Som nämnt tidigare har ofta stora värdeminskningar redan uppsnappats av marknaden och när nedskrivningen av goodwill väl sker kan aktien lika väl ligga kvar stabilt, detta gör att intresset minskar för posten för investerare och analytiker. Schipper poängterar också att analytiker i första hand ser till resultaträkningen, nyckeltal och segmentdata, vilket också stödjer argumentet att goodwillposten inte är så intressant ur ett investerars perspektiv.

Med detta menas dock inte att posten är irrelevant. Vi har i studien valt att jämföra delen goodwill med delen eget kapital i bankerna, detta då påverkan på soliditet och skuldsättningsgrad kan vara en stor intresseväckare. Kanske inte lika mycket för en analytiker, men däremot för långivare och kreditinstitut. Om en stor goodwillpost skrivs ned kommer företagets tillgångar minska, vilket kan påverka en skuldsättningsgrad och då även bankens betalningsförmåga, som i allra högsta grad intresserar den som finansierat banken.

En av anledningarna till att analytikerna inte oroar sig för goodwillnedskrivningarna kan vara att de valt att inte behandla dessa överhuvudtaget. Det är dock svårt att se om analytikerna inte behandlar goodwillposten för att redovisningen är knapphändig eller om det är för att de inte anser den nödvändig, eller om det är en kombination av de båda. Svaren är dock tvetydiga då Peter Malmqvist känner föga tillit till Swedbank och i motsats till andra analytiker anser att redovisningen hos vissa banker är under all kritik. Vårt empiriska material instämmer med Malmqvist till viss del, årsredovisningarna är bristfälliga, långt ifrån den information som krävs enligt IAS 36 finns med i de fyra bankernas årliga finansiella rapporter, vilket gör det väldigt svårt att se ifall antaganden är gjorda på korrekt sätt. De kassagenererande enheterna skiljer sig från år till år i samma bank, vissa år nämns tillväxttakter men inte andra, diskonteringsräntorna framkommer för somliga enheter men inte andra. Detta gör det väldigt svårt att känna tillförlitlighet till uppgifterna och samtidigt väldigt svårt att jämföra bankerna dels med varandra och dels jämföra en och samma bank mellan olika år.

Att Swedbanks redovisning, enligt Peter Malmqvist, hotar att dödskallemärka Sverige som börsnation har vi nämnt tidigare i studien. En åsikt som uppenbarligen menar att goodwillredovisning är av stor vikt även för externa intressenter. Han menar på att tänja på reglerna så mycket kan leda till oönskade konsekvenser. Enligt regleringar i IAS 36, ska nedskrivningsprövningar göras så fort värdet på goodwillposten kan tros ha minskat. Swedbank gör förluster på 10,6 miljarder kronor under ett år och att de fortfarande tror att tillgångarna har ett övervärde på dryga 12 miljarder kronor kan ses som aningen naivt. Att nå det resultatet kan bero på en generös användning av subjektivitet vid sina bedömningar, vilket i sin tur lätt kan vilseleda användare av de finansiella rapporterna. Dessutom har prövningar gjorts som vanligt vid balansdag i banken, vilket känns oansvarigt då Swedbank varje kvartal gått med miljardförlust. Att fortsätta med den typen av oförsiktig redovisning, efter upprepad kritik från amerikanska finansinspektionen kan säkerligen få Sverige att ses som en oseriös börsnation. Att gå så långt som att kalla det dödskallemärkt känns överdrivet, men att negativa konsekvenser kan komma ifrån att inte följa regelverken ordentligt känns rimligt.

Subjektiviteten i redovisningen är också något som påverkar ett externt användande av informationen i årsredovisningar. Det finns ett stort utrymme för subjektivitet vid värdering av goodwill. Då det framgår väldigt lite i noterna kring posten om hur bankerna har kommit fram till diskonteringsräntor eller vilka framtida kassaflöden som ska användas kan ett företag enkelt lägga in egna värderingar och använda siffror som gynnar företaget mer än vad det borde. Det är otroligt svårt att veta om subjektivitet inkluderats i beräkningarna eftersom ingen av bankerna redovisat hur man kommit fram till sina antaganden utan bara presenterat färdigräknade siffror i årsredovisningarna.

Subjektiviteten kan bedömas av externa intressenter på olika sätt. En åsikt från en av de intervjuade analytikerna i enkätundersökningen menar på att då goodwill utgör en del av värderingen vid företagsköp så indikerar en nedskrivning på att bolaget betalat för mycket för förvärvet. Detta kan ses som dåligt agerande ifrån företagsledningen, att man inte haft kompetens nog att bedöma bolagets värde ordentligt och på så sätt få externa intressenter att tvivla på dess kompetens, vilket även Anonymous instämmer i. Detta visar att goodwill kan ha en betydelse även för analytiker och andra intressenter, trots att de flesta av våra respondenter menar att de inte ser till den posten i större utsträckning. En annan åsikt kommer ifrån Rodney Alfvén, då han menar på att det självklart finns utrymme för subjektiva värderingar, men att då revisorer kontrollerar alla bedömningar ska detta vara en garant mot att subjektivitet ej återspeglats. Man kan dock fråga sig varför bankerna väljer att inte visa sina beräkningar mer noggrant om siffror för bedömningar är godkända och enligt revisorer inte är subjektiva. En utförligare beskrivning i noterna hade gett en betydligt mer trovärdig och tillförlitlig bild över hur värderingarna har gjorts och företaget framstår i bättre dager mot sina intressenter.

6 Slutdiskussion

Det här kapitlet sammanfattar studiens slutsatser utifrån empiri och analys samt svarar på studiens frågeställning. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Målet med vår uppsats är att svara på vilka antaganden de svenska storbankerna har gjort vid goodwillvärdering och hur dessa skiljer sig mellan de olika bankerna. Målet är även att svara på vilken betydelse goodwill har vid värdering av ett företag ur ett investerarperspektiv.

6.1 Slutsatser

Vår studie visar att externa intressenter inte får tillräcklig med information från bankerna för att stödja en framtidsprognos med utgångspunkt i standarden. Bankerna lämnar inte tillräckligt detaljerade upplysningar i sina årsredovisningar för att förstå hur de kommit fram till sina antaganden vid nedskrivningar. Detta gör att det är svårt att jämföra bankers redovisning från år till år och mellan de olika bankerna.

Vi kan även konstatera att analytiker i stor utsträckning inte ser till goodwillposten vid värdering av företag. Detta då nedskrivningen varken påverkar kassaflöden eller kapitalmätt och beroende på att marknaden i de flesta fall redan anpassat sig till eventuella värdeförändringar som skett innan redovisningen publiceras. Dock kan konstateras att bankerna har förbättrat sina upplysningar efter finanskrisen men de uppnår fortfarande inte regelverkets standard.

Vi ser att SEB och Swedbank har högre goodwillvärden i förhållande till eget kapital under samtliga undersökta år. Det kan också konstateras att dessa två banker har liknande investeringar men valt att sköta redovisningen av dessa på skilda sätt. Då SEB ser en värdeminskning i Baltikum och väljer att skriva ned hela sin goodwill där under år 2009 borde även Swedbank, med en förlust på drygt tio miljarder kronor under året, haft ett nedskrivningsbehov för sina baltiska tillgångar. Dock har man inte skrivit ned någonting, därför drar vi slutsatsen att Swedbanks beräkningar för nedskrivningsprövningen måste varit subjektiva.

Vi kan konstatera att Handelsbanken använder betydligt lägre diskonteringsränta än vad de andra bankerna gör under samtliga studerade år. Även om ingen slutsats kan dras om varför de använder en lägre diskonteringsränta vill vi ifrågasätta detta antagande. En högre ränta skulle ha kunnat innebära större goodwillnedskrivningar.

Undersökningen bekräftar också att informationen i årsredovisningarna anses relevant men dock inte tillräcklig ur ett investerarperspektiv. De flesta källorna i vår studie tyder på att de finansiella rapporterna inte anses svåra att följa utan att problemet verkar ligga i att redovisa

goodwillposten. Studiens resultat visade att analytiker ej lägger stor vikt vid goodwillvärderingen. Dock innebär detta inte att posten saknar betydelse för den externa marknaden då långivare och kreditinstitut lägger vikt vid posten, eftersom den kan förändra både skuldsättningsgrad och soliditet.

Författarna anser sig kunna bedöma att det förekommer en del subjektivitet i beräkningarna av nedskrivningsprövningarna. Detta bland annat då olika nedskrivningar gjorts för liknande investeringar och olika risker och räntor har använts vid beräkningar. Mycket kritik har riktats mot Swedbanks redovisning, bland annat att den hotar att dödskallemärka Sverige som börsnation. Det här påståendet tycker författarna är överdrivet men instämmer att negativa konsekvenser kan komma ur så oförsiktig redovisning.

Vidare tycker författarna att antagandet att subjektivitet finns i redovisningarna stärks av avsaknaden av information gällande de antaganden bankerna gör vid sina nedskrivningsprövningar. Hade all information varit objektiv ser författarna ingen anledning till att utelämna den ur årsredovisningen. Vidare anser författarna att en mer utförlig information vid goodwillprövning hade givit en mer tillförlitlig bild utåt.

6.2 Författarnas Egna tankar och avslutande diskussion

Genom studien har författarna uppnått högre kunskap om de ämnen som berörts i uppsatsen, främst gällande goodwillvärdering och bankers redovisning där IASB:s regelverk används. Arbetet med uppsatsen har även givit författarna en djupare kunskap i analytikers arbete vid framtidsprognoser gällande företag. Denna studie ämnar bidra till en pågående diskussion där kvaliteten och användandet av nuvarande redovisningsregler ifrågasätts i ett syfte att förbättra nuvarande regelverk.

Uppsatsen ämnade undersöka de antaganden som gjorts av bankerna och även att analysera vikten av goodwill ur ett investerars perspektiv. Som nämnts i uppsatsen har analytiker i de flesta fall valt att inte se till goodwillposten. Det resultatet ifrågasätter postens relevans vid extern rapportering. Är problemet verkligt eller är det konstruerat av akademiker? Vi ser dock av undersökningen att ett lågt förtroende finns för Swedbank och detta främst gällande deras goodwillvärdering. Poängterat i uppsatsen är även att goodwillposten har en betydande roll för det balanserade resultatet och en nedskrivning kan innebära en högre belåningsgrad. Allt detta tyder på att problemet är verkligt och att posten har en betydande roll för en del externa intressenter.

Författarna är medvetna om undersökningens begränsningar då vi endast har ett urval av fem analytiker och därför kan resultatet inte användas för statistiska generaliseringar. Om fler undersökningar görs som innefattar fler analytiker kan eventuellt en statistiskt säkerställd slutsats dras. Dock var detta inte aktuellt då vi kontaktade 40 analytiker och endast fem var villiga att delta. Det ska nämnas att ifall fler analytiker hade valt att besvara enkäten hade möjligen studien fått ett annat utfall. Dock spekulerar vi ej i vad de övriga analytikerna hade svarat. Kan studien utökas till att följa redovisningen av goodwill ett flertal år framåt skulle

detta också innebära en ökad giltighet av redovisningen av antaganden hos storbankerna. Dock var det inte möjligt att inkludera fler konjunkturcyklar då standarden infördes år 2005.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Under studiens gång har intressanta områden för vidare forskning identifierats. Dessa presenteras nedan.

- Då regelverket IFRS 3 nyligen implementerats har diskussioner om vilket sätt som passar bäst för att skriva av/ned sin goodwill. Det vore intressant att göra en jämförande studie för att se vilket regelverk som ger bäst upplysningar för banker.
- Att göra en liknande studie inom andra branscher hade också varit intressant, framförallt att då definiera företagens prövningsantaganden för att se om dessa skiljer sig åt i en annan bransch. Också att se om andra branscher har mer detaljerade noter angående goodwillnedskrivningar i årsredovisningen. Finns det någon bransch som utmärker sig, och i så fall varför?
- Författarna saknade under studiens period information om hur stor goodwillpost som anses som ”normal” inom bankverksamhet då studien endast innefattade fyra banker, detta vore intressant att studera både för banker och andra verksamheter. Även om detta skiljer sig geografiskt mellan olika länder och marknader.

7 Källförteckning

7.1 Böcker

Esaiasson, P., Gilliam, M., Oscarsson, H. Wängnerud, L. (2003) ”*Metodpraktikan*” Nordstedts Juridik AB, Stockholm

Hansson, S., Arvidson, P., Lindquist, H. (2006) ”*Företags- och räkenskapsanalys*” upplaga 10, Studentlitteratur, Lund.

Marton, J., Falkman, P., Lumsden, M., Pettersson, A. K., Rimmel, G. (2008) ”*IFRS – i teori och praktik*” Bonnier Utbildning AB, Stockholm

Smith, D. (2006) ”*Redovisningens språk*” upplaga 3, Studentlitteratur, Lund.

7.2 Artiklar

Ahmed, A., Guler, L., (2007) ”*Evidence of Effects of SFAS 142 on the Reliability of Goodwill Write-offs*”, Working paper, ssrn.com

Anonymous (2009). ”*The goodwill, the bad and the ugly; company write-downs.*” *The Economist*, Vol. 390, Issue 8615, s.70.

Beisland, L., Knivsflå, K., (2010) ”*Have IFRSs changed how investors respond to earnings and book values?*” Working paper, ssrn.com

Beisland, L., Hamberg, M., (2010) ”*Changes Methods to Account for Goodwill – Did it really make a difference?*” Working paper, ssrn.com

Chen, C., Kohlbeck, M., Warfield, T. (2004) ”*Goodwill Evaluation Effects of the Initial Adoption of SFAS 142*”, Working Paper, ssrn.com

Deloitte Sverige (2006) ”*Rörelseförvärv enligt IFRS 3 - Hur gick det med identifieringen av immateriella tillgångar?*” Deloitte Agenda, Nr. 7

Elwin, P. (2008). ”*Discussion of “Accounting for intangibles – a critical review of policy recommendation”* *Accounting and Business Research*, Vol. 38, No. 3 International Accounting Policy Forum, s. 205-207

Hamberg, M., Novak, J., Paananen, M. (2010) ”*The Adoption of IFRS 3: The Effects of Managerial Discretion and Stock Market Reactions*” *European Accounting Review*

Hayn, C., Hughes, P., (2006) "Leading indicators of Goodwill Impairment" Journal of Accounting, Vol. 21, Auditing and Finance

Lee, C. M. C., (2001) "Market Efficiency and Accounting Research: a discussion of 'capital market research in accounting' by S. P. Kothari" Journal of Accountings and Economics 31

Malmqvist, P. (2010) "DEBATT: Swedbanks övervärdering hotar Sveriges anseende" Dagens industri, publicerad 2010-02-22

Marton, J. (2009) "Nedskrivning av goodwill – hur jämförbart är det" Balans nr. 5

Mintz, S.L. (2009) "Goodwill Hunting – For companies write-offs, economic turmoil is a terrible thing to waste" CFO Magazine, Vol. 25, Issue 1, s. 71

Novak, J. (2008) "On the Importance of Accounting Information for Stock Market Efficiency" Doctorial thesis, Företagsekonomiska Institutionen, Uppsala universitet

Schipper, K. (1991) "Commentary on Analytic's Forecasts" Accounting Horizons, Vol. 5, Issue 4

Seetharaman, A., Sreenivasan, J., Sudha, R., Yee, T.Y. (2006) "Managing impairment of goodwill", Faculty of Management, Multimedia University, Cyber Jaya, Malaysia

7.3 Elektroniska källor

Financial Accounting Standards Board (2002) "The Norwalk Agreement" Memorandum of Understanding, <http://www.fasb.org/news/memorandum.pdf>, 2010-05-05

Handelsbanken,

http://handelsbanken.se/shb/INeT/IStartSv.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=ombanken&navid=Investor_Relations&navob=52&base=/shb/Inet/ICentSv.nsf&sa=/shb/Inet/ICentSv.nsf/default/q700BBE2F5D0AE8B2C12571F10024A224 2010-05-03

Riksbanken, <http://www.riksbank.se/templates/stat.aspx?id=16749>, 2010-05-07

Susanne Jacobsson (2008) "Finanskrisen är över år 2012" DN Ekonomi, <http://www.dn.se/ekonomi/finanskrisen-ar-over-ar-2012-1.569455>, 2010-04-18

Sveriges finansanalytiker förening, <http://www.finansanalytiker.se>, 2010-05-17

7.3.1 Årsredovisningar

Handelsbanken årsredovisningar 2006-2009

Nordea årsredovisningar 2006-2009

Skandinaviska Enskilda Banken årsredovisningar 2006-2009

Swedbank årsredovisningar 2006-2009

7.3.2 Regelverk

IAS 36 Nedskrivningar

IAS 38 Immateriella tillgångar

IFRS 3 Rörelseförvärv

Bilaga 1

Frågeformulär

1. Anser du att det är problematiskt att redovisa goodwill?
2. Anser du att den information som lämnas i årsredovisningarna angående goodwill, ger en relevant, tillförlitlig och rättvisande bild av goodwill?
3. Anser du att det finns ett stort utrymme för subjektivitet vid värderingen av goodwill? Vad kan det ge för effekter och vilka incitament eller drivkrafter kan ligga bakom?
4. Anser du att proportionerna av nedskrivning hos Handelsbanken, Swedbank och SEB är korrekt redovisat? Hur tolkar du skillnaden av redovisat goodwill i bankerna?
5. Hur stor roll spelar värderingen av goodwillen vid en analys av företaget?
6. Kan du kommentera Peter Malmqvist uttalande i Dagens industri Debatt där han säger:

”Den uppenbara övervärderingen vilseför inte bara placerarna utan riskerar också att dödskallemärka Sverige som börsnation”
7. Skulle bankerna ha kunnat påverka sin finansiella ställning genom att ha gjort andra antagande gällande nedskrivning av goodwill i samband med finanskrisen?
8. Vilken bank har du högst förtroende för när det gäller goodwillvärderingen?

Vill du vara anonym i din medverkan?

Vill du ha uppsatsen när den är klar?